

OBROUČKOVÝ ČASOPIS PRE ZÁBAVU A POUČENIE.

OBRÁZKOVÝ ČASOPIS PRE ZÁBAVU A POUČENIE.

Zodpovedný redaktor:

ANDREJ TRUHLÝ-SYTNIAŇSKÝ.

Roč. IV.

Turč. Sv. Martin, 31. Mája 1873.

Číslo 5.

Vavro Brezula.

Povest z tureckých časov.

I.

Moháčska porážka bola osudnou pre celé Uhorsko.

Turci jako všetko pohlcujúca povodeň zaplavili hrôzou a sverepostou svojou našu krásnu vlasť. A ťažké toto jarmo tak zavislo nad hlavami našich predtým voľných a svobodných predkov, že len po uplynutí úplného pol-druha stoloetia mohlo byť horkotiažko zhodené.

Keď dolnie čiastky vlasti našej hlboko cítili divokými Turkami nastolenú biedu, podtatranské kraje čarokrásneho nášeho Slovenska, vďaka buď Hospodinu, ešte dost voľno dýchaly. V tesných dolinách, nad ktorými strážily početné dobre opevnené zámky, nebol Turek tak bezpečným jako po širých poliach dolného Unorska.

No, keď i jednotlivé hordy vtrhly sem, rozrazila sa jích divokosť na ocelových prsách slovenských junákov, i zaplatili často životom za svoje nečisté zámery, často v úteku hľadali oslobodenie.

A z časov týchto na dejepisnom základe spomína vďačný slovenský ľud vo svojich

povestach jednotlivých národných hrdinov, ktorí vyznačili sa mužným bránením svojej domoviny a svojej rodiny. A takýmto bohatierom je i náš Brezula!

Bol krásny jarný deň. Slnčné blesky lúbaly a prihrievaly pažite, ktorých tmavozelené a mladuské rúcho svedčilo, že matka príroda ešte len nedávno zobudila sa zo spánku zimného. Jemný vetrik pohrával si menšími konáriky stromov, z ktorých plynula príjemná vôňa.

Krásami tohoto nedelnieho dňa vyvábená bola Lubietovská mládež na zelenú pažit, ktorá rozprestierala sa u brány mesta.

Mládenci zabávali sa svojim obvyklým spôsobom.

Paničky, postávajúc si do dvoch radov, príjemným hlasom zanôtily: „Hoja Ďunda, hoja!“ A to tak účinkovalo na mládencov, že zanechali svoje ihry, a bližšie popristupovali k pannám, a postavili sa s nimi v jedno kolo. Devy zaspievaly:

„Vysoko lieta slávičok,
Domov chod, domov, Janičok,
Kosy zapadajú,
Hej, zory znamenajú;

PAVEL JOZEF ŠAFÁRIK.

Domov fa, Janičok,
Hej, domov fa volajú.“

Mládenci spevom odvetili:

„Už to nemôže ináč byť,
Ver ty len musíš mojou byť,
Bárs by tvá rodina,
Hej, proti tomu bola,
Už ty mňa neminieš,
Hej, frajerôčka moja!“

„Už dávno nebolo v Lubietovej tak poriadneho a pekného dievčata, jako je tá Anička. Podívajete sa len na ňu,“ šoptala za chrptom mládeže stojáca ženička svojej susede.

„Ale len pozrite, keď vám ten Janko ani oko nezpustí z nej.“

„Chvilami i ona zatočí za nim očkom, a smelsšie privinie sa k nemu, lež k ostatným.“

„Jakožeby nie! Veď vari viete, že na dnes týždeň bude sobáš.“

„Ale ju i zaslúži, veď nad Janka niet driečnejšieho šuhaja v našom vidieku.“

Mládež zabáva sa bezstarostne, veselo, nevinne.

„Turci, Turci idú!“ prelietlo zrazu úskostlivo zástupom.

„A Brezula nenie doma,“ obracali sa mládenci jedon k druhému.

Thupa ozbrojených Turkov blížila sa k zarazenému zástupu.

„Ani sa nepohnime!“ vykrikoval jedon z odvážlivejších mládenčov.

„Tak je! Tu sa jich opýtame, čo chcjú!“ prisvedčoval druhý. „A keď jich neludský zámer vedie, cez naše mŕtvolky možno jim len do mesta!“

„Čo myslíš, bratku,“ ozval sa Janko, „čože vykonáme holými rukami? Berme sa do mesta a tam ozbrojení bráňme svoje majetky a životy. Na pred, kým je čas!“

Dakolko odvážlivejších hrdinskými skutkami Brezulovými oduševnených šuhajov zostalo pozadku, ostatní mládenci, muži, panny a ženičky utekali do mesta.

„Allah, Allah!“ revali Turci, keď priblížili sa k našim šuhajcom.

„Jaká to neskrotenosť u týchto giaurov?“ ozval sa na čele tlupy cválajúci beg Ali.

Mládenci slovenskí bez strachu ustupovali.

„Pozri, pozri pane môj!“ začal vedľa Aliho cválajúci jazdec, ukazujúc na utekajúcu cez mestkú bránu Aničku, „jaká to krása!“

„Nad tebou dnes džinovia¹⁾ vedú stráž, keď máš tak dobré oko,“ spokojne vetil Ali.

„Pane môj, tá by hodná bola, čo huriska blažiť prorokovho miláčka, no nie nečistého giaura!“

Janko, ktorý medzi poslednými ustupoval, dupočil a porozumel týmto slovám. Blesky hnevu sypaly sa mu z očí, triasol sa na celom tele, zatal päste, starostlivo pozrel za devou, ktorá práve v meste zmizla.

Nečistý pohľad Turkov lipel na milenke Jankovej, i prekypel jeho hnev, i vyslovil bezohľadne:

„Nuž, psi synu, opovážiš sa nám v oči také nekalé reči sypať!“

„Ochlaď ho, ochlaď tým jatagánom,“²⁾ zvolal beg na jedného jazdca.

Turek švihol jatagánom; no slovenský junoš jedným obratom uhol sa nebezpečnej rane, i zmizol v meste.

A tu neopovážili sa Turci napadnúť viac mlad slovenskú, bo nemali úplnej istoty, či je Vavro Brezula, hrôza a postrach jích, doma alebo nie. I vjazdili pokojne do mesta.

„Tú tam nezpust z očí,“ nakladal beg jednomu z jazdcov; „lebo smel bych čokoľvek stavať, že žiadon baša nemá tak krásnej kaduny³⁾. Budem mať významnú odalisku⁴⁾.“

„Ebliza⁵⁾ by mi musel zatemniť oči, keďby mi zmiznúť chcela,“ odpovedal úslužný Turek.

II.

Zúfalé výkriky ozyvaly sa mestom, keď sverepá tlupa Turkov dnu vrazila.

Janko so svojimi junáckymi súdruhmi postavil sa lupičom na odpor, a hotoví boli k vyliatiu poslednej kvapky krvi.

„Pre Boha, nerobte to, synkovia!“ krotili starci spravodlivým hnevom rozpálenú junač. „Čože vykonáte vy malá hrstka, čo obetovaním samých seba i väčšinu pobijete? Keď len jedon ostane pri živote, i vtedy nám

¹⁾ Dobří duchovia. ²⁾ Krivá šabľa. ³⁾ Prvá háremu. ⁴⁾ Ženština háremu. ⁵⁾ Zlý duch.

beda; lebo kto vie, čo môže byť neskôr? A pokojom našim môžeme ich ukrotiť!“

Keď odhodlaná junač videla, žeby nevydarením svojho zámeru len kliatbu starcov strhla na seba, nestavala sa viacej na odpor lupičom, no očakávala len príhodnú príležitosť k obrane.

Turci bez prekážky pokračovali vo svojom diele. I udrela jedna časť na Brezulov dom, aby svoju pomstu vyliat mohla na jeho majetok a rodinu. Čo mohli, pobrali; čelaď poviazali a chceli vliecť do otroctva.

Boly to hrozné okamženia pre Brezulovu ženičku!

Večer sa priblížil.

Turci omámení šťastím svojho podujatia, rozložili sa bez starosti v izbe, jakoby boli zabudli, že je to príbytok hrozného Brezulu. Gazdina utrápená, usuzovaná a uplakaná obracala sa v kuchyni okolo kotla, v ktorom varila celého škopa pre nevitáných svojich hostov; i pozerala chvíľami von do tmy, či ozaj nedochodí Vavro.

Turci pili zručne dobré víno.

A tu vkročil Vavro do pitvora.

Blesk ohňa osvetlil jeho tvár, živým plameňom žiarilo oko, ocelistá, zmužilá hrud jeho nadýmala sa, jakoby v nej vulkán soplil, zatína päste a svalovité ruky šermujú v povetrí.

Pri prvom vkročení do mesta videl, čo sa tu dialo. Obklopili ho ľudia vítajúci ho sťa pomoc v najsvrchovejšom čase. Týmto naložil, aby sa vzdialili, a tajne oznámili mládeži, že je tu, aby sa prichystala, a sám srýchleným krokom stúpil do svojho domu.

„Potrebuješ mäsa do toho kotlíka, žena moja?“ zasmial sa strašne a vytrhnúť svoj krivý, na poldruhej dlane široký meč, vstúpil do izby, kde Turci v strachu svetlo vyhasili. I privítal ich hromovitým volaním:

„Sem biedni otroci, rušitelia pokoja a hanobitelia ľudskej hodnosti, sem!“

A pevným ramenom švihal okolo seba, jednomu rozrazil hlavu, druhému odtal na obranu zodvihnutú ruku, tretiemu vyrazil jatagán, ktorý zaiskril sa, a s cvendžaním padol do kúta.¹⁾

¹⁾ D. Lichard. I. d. Sl. Čítanky: „Vavro ne-

Turci dobre znali, s kým majú do činenia. I nepomýšľali ani v prvom okamžení na obranu, lež tisuť sa ktorý k oknu, ktorý ku dverám, ujst chceli. Len keď útek, zvlášte dvermi, pre smrtonosné rany Brezulovho paloša, nebol možný, začal jedon jatagánom máchať, druhý pištoľ sa chytať. I zahučaly po sebe tri rany z pištole. Vavro švihal len ďalej svojim ťažkým palašom. Prvá kulka zahvizdala vysoko ponad hlavu, druhá tiež neškodne vyšla otvorenými dvermi až do kuchyne, a len tretia zrazila mu šírak z hlavy.

„Čakaj, biedny Turku, takto si to mal mieriť!“ zatočil šablou — a už válal sa odvážlivec v krvi, kým jeho druh, výstrelom Vavrovej pištole zrazený, tiež neklesol k zemi.

„Allah, Allah!“ divo revali, i vyskočili dvaja ešte živý Turci okrami na ulicu.

„Ya gaza, ya dzedid!“¹⁾ revala k nim z mesta pricválavšia tlupa, keď nad životom toľkých súdruhov zatrepal Azrael²⁾ svojimi krýdlami!

Ale ani junácky Brezula neostal samotný. Celé mesto znalo, čo to za výstrely mohly zahučať v jeho dome, každý uhádol, čo má robiť, uhádla zvlášte mladá chasa, keď už prítomnosťou jeho oduševnená bola.

„Sem sa, bratia, ktorí nemáte zbrane!“ kričal Vavro hromovitým hlasom. „Ostalo tu pre vás niečo po psohlavcoch, čo vám i tak lepšie pristane, lež praslica a omelo!“

„Allah!“ vykriklí Turci jedným hrdlom, a napínali svoje kone proti Ľubietovskej junači.

„Nech žije kráľ! Pán Boh s vlastou!“ zvolal Brezula, a prvýraz švihnúť palošom, rozpoltil koňovi najbližšieho jazdca hlavu, tak že sa tento zopál na zadnie nohy, a zrútil sa i s jazdcom na zem. Druhým úderom svojho železného ramena hnal sa na Aliho, ktorý práve ranil jedného z Brezulových junákov. Odrazený bol krvavý paloš nášho hrdiny, a Turek zareval:

volal ani o svetlo, ale vzal — jako povest nesie — kremeň medzi zuby, zakresal po každý raz svojou šablou na kremení, a vidiac pri iskrách, jako a kam Turci ženú, hrozné krveprelatie spôsobil medzi nimi.“

¹⁾ Smrť alebo vífazstvo. ²⁾ Anjel smrti.

„Smrť ti, vrahu vyznavačov prorokových!“ I namieril na neho svojou pištoľou, ktorej kulka snadno nebezpečnou mohla sa stať pre Vavru, keď Ali, kameňom do hlavy trafený, nestrelí do povetria. I naprúžil teraz junácky Brezula dvojnásobne svoje rameno, lež bega už nedostihol. Ali po svojom marnom výstrele v okamžení odskočil, zrúfac z Lubietovčanov niekoľko slabších kopytami svojho koňa.

Mnohí z Turkov, zvlášte ktorí osamotnelí dostali sa medzi slovenskú junač, tu skálim, tam zas rozličnými druhami zbroje, ničeni boli, vynášal sa z hluku Brezulov hromovitý hlas:

„Na kone sa, bratia! V mojej stajni osedlané stoja po pobitých Turkov! Neujde nám potom žiaden z tých lotrov!“

On sám uháňal už za utekajúcimi, a čo chvíľa, poskakovali na ľahkých svojich a tureckých koníkoch mnohí rozohnení slovenskí bojovníci.

Ešte niekoľko výstrelův, niekoľko smrteľných výkrikův bolo počut — a už temer do nohy zničení boli diví ukrutníci.

Vavro točil vókol seba svojim orličím zrakom, prezerajúc, kam sa ešte obrátiť, keď z jednej strany úzkostlivý ženský výkrik, z druhej ale hneď nato zúfanlivý výbuch mužských hlasův doletel mu k ušiam.

I videl, jako padá z koňa kulou poslednieho Turka, najdriečnejší z Lubietovskej junače, Janko, a zúfanlive stoná:

„Anna! Anička moja, dobrú noc!“

Pri svetle mesiaca, ktorý od počiatku boja magicky rozlieval svoje lúče nad Lubietovou, uzrel teraz Brezula jako jedon Turek unáša na koni ženskú postavu, čím náramne pohnutý, zvolal na junoša, ktorý ukrvavený, práve zo zeme vstával:

„Neboj sa, Janičko! Za mnou chlapeci!“

Ale bystrejší a lepšie chovaný bol Turkov kôň, — a dialka medzi lupičom a jeho prenasledovateľmi stávala sa vždy patrnejšou, až konečne tratil sa jim už pred okom.

„Tá šelma mnoho šťastia má,“ ohlásil sa Brezula, keď sklesol s nim kôň ku zemi. „Jakožeby nám neušiel tu, keď ušiel a vyhol našim ranám tam, kde nám pod nosom bol,

Je to Ali, ten zbabelý pes! Počkaj neverče, veď sa mi porátame!“

„Čo bude z Janka, keď sa vyhojí?“ hovorili smutne mladí jeho priatelia.

III.

Jak krásnou, práve tak milou nám je vlast naša. Niet tu kútika, niet miestočka, v ktorom nespočívala by pamiatka minulých dejův. Kolko strán, kolko dolín a pahorkův, tolko radostných pocitův, tolko významných rozpomienok.

Zpomiedzi vrchův a kopcův, nad dolinou malebnej krásy, vypína sa v Novohrade, zvlášte z časův tureckých pamätný zámok, Filakov.

Hlučno je tu na nádvorí, hlučno vo svetlicách, — len jedna malá, pri tom ale skvostne ozdobená izbetka robí v tomto ohlade výnimku. Na spôsob stínu myhá sa v nej slabá a bôlami utrápená ženská postava, — postava krásna, štíhla a vysoká, v jednoduchom slovenskom odeve. Tvár má bladú, jako tvár mesiaca. Z očú poznat, že len pred nedávnom oheň okuzlujúce blesky sypaly; teraz ale odzrkadľujú na najvyšší stupeň vyvinuté žiale a bôle.

Zastala pred vysokým oknom, i bolastue ovinula rukama svoje niadra, a bôlna slza zaihrala v užialenom očku, a zaperlila rosou bladé líčka.

„Tam, tam za tými horami,“ začala rozjímať pri okne, „tam radujú sa teraz, že došli podlí ukrutníci spravodlivej pomsty. Radujú sa — a radosť tá pomôže jim, zahojiť utrpené rany.“

I vyvinul sa jej z niader ťažký vzdych, i trhla sebou jakoby nad nejakým nemilým novým nápadom.

„Ale či radujú sa všetci? . . .“ hovorila, touto novou myšlienkou ešte väčšmi znepokojená, „oj, nie! Veď čože je žiaľ mojich rodičov, a čo bôle môjho — — ach, veľký Bože! len teraz svitá mi pred očima, len teraz začínam sa rozpomätať, že ničomník ten už vtedy, keď ma v sedle mal, strelil, a ja počula som Jankov výkrik.“

I zakryla si rukami tvár, a žalostne, usedave sa rozplakala.

„On mrtvý,“ pokračovala v hovorení, jaknáhle podarilo sa jej udusiť svoj bolastný plač; „alebo zvíja sa v ranách. Rodičia žalostia nad svojími deťmi, a ja tu v rukách nečistého Turka! Oj, veľké, veľké to nešťastie!“

„Nehorekuj, hviezda moja!“ ohlásil sa do izbetky po tichu vstúpivší Ali.

Deva strhla sa, zakryjúc si rukama tvár.

„Neodvracaj sa,“ vyriekol poznovu takým hlasom, ktorého každý otras najvyšší stupeň laskavosti v sebe zrkadlil.

Dievčina hodila stranou taký pohľad na neho, jaký človek len vtedy môže vyraziť, keď pred sebou vidí zhubiteľa svojho blaha.

Beg vzal ju na svoje silné ramená, a položiac ju na drahú zlatom vyšívanú pohovku, prisadol si k nej i sám.

Ona bola celkom povolná v svojej zamyslenosti, len keď jej vzal ruku, a so slovami „odpusť, poklad mój!“ zodvihol ku svojim horúcim perám, vyskočila zo svojho sedenia, a trasavým no zvučným hlasom obrátila sa k nemu:

„Tvrdosrdci, nedotknú sa ťa moje slzy, jako i náreky toľkých nešťastníkov tam v mojom rodnom meste?! I nemáš očí, keď zvodlivými slovami ku mne prichodíš, ty, ktorý si zhubcom mojho blaha, a vrahom toho, za nimž krváca toto srdce, vrahom svojho národa, bo jak reč tak i tvoja postava svedčia, žes synom slovenskej rodiny! Vrahovi a lupičovi Slovenska odpustiť nemôže deva slovenská . . . nikdy nemôže!“

Ali bol ohromený.

Nikdy nepočul tak urážlivé slová; nikdy, zvláste v svojom dome, kde bol pánom neobmedzeným, kde len otroka poznal. Teraz odvážilo sa k tomu dievča, ktoré plazit by sa malo pod jeho nohama, ktoré malo by byť slepým nástrojom jeho ľubovôle. I vtisla sa mu krev do tváre, zahryzol ústa, a divým bleskom vystrelilo oko. No skrotol, keď pozrel na neohrozenú krásnu devu.

„Uznávam,“ riekol ticho, „tvoje bóle; no keď by som ti otvoriť mohol svoje srdce, sama by si uznala, že nemohol som inak učiniť. I vedieť ti treba, že i Turek je schopný čistej lásky, ktorou vedený, odvracia sa

od mnohých nešlachetností, páchaných svojimi spoluvercami. A že v hrudi tejto plápolá čistá, horúca láska, toho dôkaz dal som už tým, že tvoj spravodlivý hnev, ktorého výbuchy pokladal som za slušné, od nikoho pod slncom nebol bych tak vypočúval. Ja som zradcom svojho národa, som vrahom jeho. To mi hovorila i moja zomierajúca mať, ktorú som nechcel poslúchnuť a len dľa vôle otcovej, slavného bašu Ibrahima, ostal som Turkom a padol som tak hlboko. A pýcha moja pokorila sa teraz horúcej láske, jako i povedomiu, že zadal som ti veľké bóle, že slušný a spravodlivý je tvoj hnev. I neodvracaj sa opovržlive, a odpusť mi, keď znáš, čo je láska. Jako som ťa spatril, odhodlal som sa k tomu činu, že urobím i teba i seba šťastným. I vyznávam, že len tvojim rozhodnutím, len tebou budem tým šťastným, alebo tým najväčším nešťastníkom.“

Mladý beg predniesol slová tieto veľmi citlive. Milosrdný pohľad uprel na devu, jakoby na nej účinok svojich slov a citov vystupovať chcel.

„Tedy môžeš mi odpustiť a môžeš ma ľúbiť, hviezda moja?“ klakol pred slovenskou pannou hrdý Turek na kolená.

„Pane znáš,“ riekla deva odhodlane, no utrpne, že kresťanská slovenská deva nezadá srdce svoje poturčencovi, tým viac keď miluje iného!“

Ali ostal omráčený, i prehovoril jakoby zo sna:

„Chcem byť kresťanom!“

„Srdce moje je zadané!“

Alim to zatriaslo. Po ukrutnom boji so sebou riekol:

„Hovor podivné dievča, chcem ťa počúvať!“

„Poznala som ťa,“ začala dôležitostou svojej mienky osmelená a posilnená, „že máš srdce, a že znáš i ľúbiť; i mám nádej, že z teba nevystane to, abys k zmareniu priviedol tie city u iného, ktoré u seba za najvyššie šťastie považuješ. Teba, čo bys bol i najväčším dobrodincom môjho národa, ľúbiť nemôžem. I to znám, žes mocný, ale prosím, mocou láska vynútiť sa nadá. Ja nešťastná nemohla bych iného ošťať. Tam v mojom

rodňom meste mám ja svojho zvoleného; tam on žalostí za mnou . . . ach, ale čo hovorím; veď možno, že je mrtvý! Ja nešťastnica! . . .“

Ali díval sa útrpne na dievčinu, a keď videl jej zúfalosť pri posledných slovách, chladne odznelo mu z rtov:

„Nemýl sa; bola to len nepatrná rana. Nestalo sa mu nič.“

„On teda živý? Bože môj! a to z tvojich úst počujem! Ah, Ali pane môj! pri navráť ma jemu, a ešte i ty budeš šťastným, keď staneš sa kresťanom. Tvoje čisté srdce musí si vynajst slovenskú devu, ktorá fa tak bude lúbiť, jako ty ju. Národ ti odpustí, a bude fa požehnávať!“

„Nech sa ti stane po vôli. No venuj chvíľami aspon rozpomienku človekovi, ktorý na zrúceninách svojho nádejného šťastia hotový bol vystaviť tvoje blaho: lebo zkvitnutím tvojho blaha uvädnú moje nádeje. Chcem byť kresťanom, asnaď zahojí sa rana srdca môjho!“

IV.

Minul nejaký čas, čo Anička z Filakova odvedená bola do Lubietovej, v náručie svojich milých.

Mladý beg bol od tých čias celkom premenený. Z izbetky, v ktorej držal slovenskú devu, sotva pohl sa viacej, nič nedbajúc na veci vókol seba, jako ani na seba, na svoj oblek, ktorý od tých čias bez poriadku visel na ňom.

„Prvý raz ozvaly sa mi v srdci tieto blažiace city,“ hovoril k sebe jedného dňa, „a už je veta po všetkom! Len preto som mal poznať lásku, aby som ňou bol zničený?! To je hrozné! Som kresťanom, a nemám, nemám pokoja . . . Ale preč so žiaľom: ja chcem žiť pravému Bohu a môjmu národu, chcem byť bičom pre tých, ktorí ma vyrvali z cirkve Božej a z lona národu, ktorí ma používali čo nástroj proti Bohu a môjmu nešťastnému národu.“

Toho istého dňa dostal od bašu Mehmeda písmo, aby sa poberal s vojami svojimi k baňským mestam. Pri Bystrici mali sa spojiť.

„Den činu nastáva,“ riekol a robil potrebné poriadky.

Brezula določul, že Turci udrieť majú na Brezno alebo Bystricu a hneď začal shromažďovať svojich junákov, aby našli jich Turci pripravených.

I začalo mužstvo Lubietovej šable brúsiť, pušky shladúvať, kone sedlať — a v ustanovený deň včas ráno, keď zapálila sa prvá zora na východe, vychodili už z mesta.

„S Bohom, Janičko môj!“ lúčila sa Anička so svojim milým. „Náš sobáš nech ti je heslom.“

„Po šťastnom víťazstve, duša moja, pôjdeme k oltáru,“ vetil milenec, a vmiešal sa medzi huf, ktorý chcejúc všetko možné nešťastie od mesta odstrániť postupoval vždy ďalej, až zastavil sa pri Hrone medzi Lupčou a Bystricou.

„Z tej strany Hronu počut dunenie konských kopýt,“ hovoril Brezula, keď vrátil sa do leženia po svojom vyzvedaní. „Turek natolko musí byť pomätený, žeby nebol snad ani k nám potrafil.“

„Dobre, že sme sa včas pohli,“ bolo počut hlas zo zástupu.

„Budúže to za raňajky!“ ohlásil sa druhý.

„Prebrodme vodu!“ velel Brezula.

Každý k tomu bol hotový, a čo chvíľa boli už na druhom brehu. Hneď na to zjavila sa slovenskú junač počtom ďaleko prevyšujúca turecká jazda. Na jej čele bol udatný baša Mehmed, pri ňom známy nám Ali.

„Allah, Allah!“ zahučal horami divý výkrik Turkov, a už rútili sa na našich bojovníkov, ktorí na výkriky tamtých odpovedali s nadšením: „Kristus, národ a vlast!“

A skalopevne postavili sa jim na proti.

I začali z oboch strán kule fičať, pušky i ľahké delá turecké hučaly až tak ozývaly sa pohronské hory; začaly kopie trieskať, šable cvendžať, až prerážaly tajomné hukotanie Hrona.

Tu hneď pri prvej srážke jedným skokom koňa zastavil sa Mehmed pred Brezulom, a hnal sa na neho svojou ťažkou šablou.

Nastal krutý boj medzi oboma.

Brezula fal udatne do svojho súpera,

no tento bol obratným vojínom. Zrazu bol Brezula od svojich odtrhnutý. Tlupa divokých Turkov obstála bojujúcich vodcov. Zarazeno dívali sa Turci na nich; no keď Brezula víťazil sa zdal, začali na neho dorážať.

Na tureckej strane nastal zmatok. Turci sami nevedeli, na čom sú. Z jednej strany dorážali na nich Slováci, z druhej strany hrstka samých Turkov.

Ali na zpenenom koni, a s nim asi dvadsať jeho dôverných bojovníkov, pribehol na to miesto, kde Brezula celú kopu Turkov pomlátí. Už letela krivá šabla na hlavu Brezulovu, už zdal sa padať z koňa, keď Ali Mehmedovu smrteľnú zbraň zponad hlavy Brezulovej odrazil a bašu v tom istom okamžení preklal.

„Ha, ty pse neverný,“ reval Mehmed vylajúc sa po zemi vo svojej krvi.

Ali a jeho verná družina v okamžení dosekali Turkov Brezulu obklopujúcich, ktorý zarazený díval sa na podivného Turka.

Divá seč trvala ešte dlho. Brezula a Ali so svojimi družinami rúbali jako levy, kým len mali pred sebou oholenú tureckú hlavu.

Turci družinou slovenskou otočení boli zničení.

Brezula marne hľadal Aliho; len nektorí z jeho družiny podávaly si ruky so slovenskými bojovníkmi.

Aliho našli na hrbe zabitých Turkov ťažko raneného.

„Bože odpusť mi! Po kresfiansky ma pochovajte a pozdravte v Lubietovej Aničku!“ šeptal a skonil v náručí Brezulovom.

Brezula dal mŕtvolu jeho do Lubietovej odviezť, aby vôľu jeho vyplnil.

Unavená junač slovenská rozložila sa táborom, aby sa posilnila jedlom a nápojom po tak veľkom namáhaní.

Brezula zasmútil nad podivným Turkom Alim, no víťazstvo vydobyté navrátilo mu jeho veselý rozmar.

Pred šiatrom svojim popíjal si dobré víňko. A tu vezmúc pohár do ruky, povýšeným hlasom riekol:

„Na pamiatku dnešnej krvavej práce nech sa menuje miesto toto Príboj.“

„Tak je, tak je!“ volalo mužstvo.

A dnes ešte stojí vraj na tom mieste, kde Brezula so svojimi junákmi hodoval, hostinec, ktorý to meno nosí.

Janko s Aničkou slávilí nezadlho svoju svatbu a dlho, dlho spomínali podivného Turka — Aliho.

A tak teda, brat môj slovenský, keď pôjdeš od Bystrice hore Hronom, zastav sa tam na tých nivách a žehnaj víťazstvo svojej junače, žehnaj pamiatku národného hrdiny — Vavra Brezulu!

Jozef Škultety.

Pokušenie.

Mrká . . . Sedím v dumách hlavotrudných

A predomnou v kúte stúlená

Čupí, v handrách hnusných a necudných,

Vychudlá jakási starena;

Jako mačke tlejú jej zornice,

Huba uskŕňa sa, až sa líce

V nepočtetné vrásky posberá.

Kto to? čo chce! — myslím — odkiaľ prišla? —

Či je zlé, či dobré? čo obmysla

Táto vyčarená príšera?

Kto si? okriknem ju — čo tu hľadáš?

Si tuláčka svetská nejaká?

Si žobráčka, a almužnu žiadaš?

Haha! almužnu od žobráka!

Choď a klopaj na možnejších dvere,

Nač pomoci hľadáš v biedy diere?

Odnes ten svoj pohľad ošklivý!

Básnika s peňazmi! . . . kde tu zhladneš?

U mňa, starká, k prázdnej mise sadneš, —

Choď, tvár tvoja sa mi protiví!

„Ach a ty nepoznáš mňa, priatelu?

Nuž veď som ťa ja kolísala,

S tebou mladost strávila som celú,

S tebou sa po školách túlala.

Ja som Núdza, tvoja vrstovnica,
Živobytia tvojho spoločnica.

A teraz ma máš za bremeno?
Blahový! mňa veru sa nezprostíš,
Čo sa jako v žlči svojej zlostíš,
Žiť, umreť nám spolu súdeno!“

Skočím v hneve, — lež v tom dvere vrznú,

A predto mňa zloduch zastane,
Ceriac zuby, až mi kosti mrznú,
Srdce biť zabúdza zľakané.
„Chychychy,“ sa mi do tváre chcece,
„Tvoja milosť už starečku nechce?
No prišiel som ňa jej pozbaviť;
Len keď môjho použiješ lieku,
Pustí na prekot sa do úteku,
Že ju ťažko bude pristaviť.

Tebe Umka dala lýru, vlohy, —
Lež nač perly metať v barinu?

Čo môž' národ tvoj ti dať ubohý?
Odsot tú slovenskú smetinu!
Uder v struny pejúc zvukom rodu,
Ktorý vedie predok, vedie módu —
Hľa, závdavok za hrst dukátov!
Len tak žatvu pripravíš si zdarnú,
Bo za každú pieseň hoc jak marnú
Zprčne dážd' na teba žltákov.“

„Mlč, pokašiteľa zrastlý v zlobe!
Národ zradí-li za mamonu?
Či mám zaprieť otca, mater v hrobe?
Rúhať sa Božiemu zákonu?
Nie! — Len zostaň Núdzo, radšej teba!
Vďačne s tebou mizerného chleba
I posledniu mrvu podelím.
Prchni rohaty, mňa nezochabíš,
Ani k rodovražde ma nezvábiš
Jakýmkoľvek kovom preskvelým.“

„Svedomity blázon!“ . . . zloduch rečie,
„A jakej tu slávy doziješ?“

Kde ti ona len po kvapke tečie,
Jak z kalicha eti sa napiješ?
Tam inšieho môžem ti zaslúbiť,
Veď sám roh Lehela bude trúbiť
Širým svetom tvoju oslavu;
Najvyšších ti oči prajno myhnú,
Pomník za pomníkom ti vyzdvihnú —
A ty chopíš slávy zástavu.“

„Ustaň luhár! nuž je vražda, zrada:
Sláva, výtečnosť a veleba?
Úlisného nechcem slúchať hada:
To si zadrž peklo — pre seba.
Čo len hŕstke z mojich budem spievať,
Slzou suchý chlebič svoj polievať,
Púste živiť svojim žialením:
Preca zvuky, ktoré tys mne vliala,
Mať slovenská, keď si svetu dala
Mňa, — tie nikdy, nikdy nezmením!“

„Tak? a volíš večne len živorit?
V prachu votché nohy otáčať?
Pešky brodiac, krehké údy moriť
V blatách a kaľuzách omáčať?
Nerozumný! vyviazni už z bludu, —
Tam na rukách teba nosiť budú,
Aby nohu si neurazil:
Na hyntovách budeš sa vozovať,
Bujných na vraníkoch sa nosievať, —
Bys jak červ sa v hnoji neplazil.“

Rozsrdený uchopím tu lýru,
Bych ňou hlavu zdrúzgal svodcovi. —
Zmizol. Ja v prázdnotu máchnem číru,
Ani chýru viac o besovi.
Zatým v kvapnom vychytím sa ruchu,
Pojmem vľúdne Núdzu pod pazuchu,
Bežiac pešky ňa von v prírodu.
A tam, kde sa réva pne do neba,
Pejúc piesne, zjem svoj kúsok chleba —
Utúžiac sa v láske k národu.

Eudovít Žello.

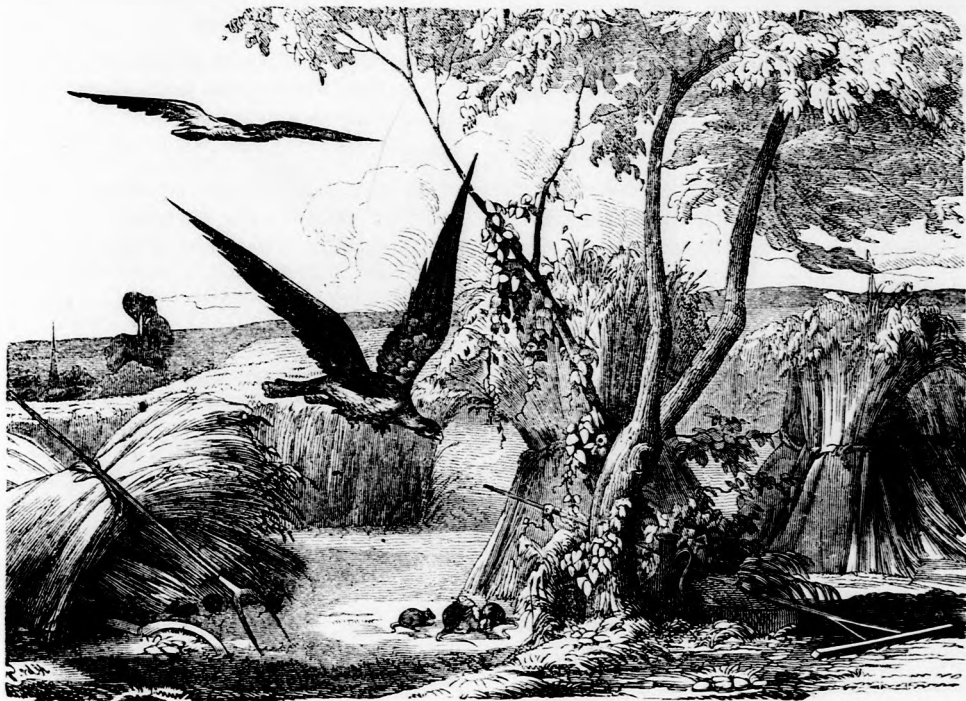
Rozpomienka na Sládkoviča.

Lauro cinge volens, Melpomene comam!
Horatius.

Tam, kde Hron najkrajšími spevy svojimi žalostí, kde obrovské topole a tmavozelené jedle svoje koruny k nebesám vznášajú, tam už na mäkkom kopci v lone jara odpočíva ten, ktorý je nesmrteľný jako slnečnými paprskami ovenčený štít Karpatov! Ešte jeho hrob neoznačuje kamenný stĺp,

omocím a ho s radosťou svojmu národu ukážem? či dáš sily, dáš vlády?

S uspokojením ňa opúšťam, môj drahý apoštolu a učiteľu! Pocítil som teplo ruky tvojej, videl som oheň oka tvojho, počul som slová tvojej múdrosti, tvoja báseň je plodivým morom pre malý potôčik spevov mojich:

V ČAS ŽATVY.

len ten, o ktorom Horác spieva, trvácejší než kov, — aere perennius, — zo zlatých písmen vystavený. On nezanechal po sebe poklady, — jeho pamiatka tvorí najprvšiu písmenu hesla toho, ktoré zabezpečuje večný život národom a ktorá sa vzdelanosťou menuje.

K tebe konávam púť svoju, môj drahý učiteľu, odpočívajúci veľikášu, modlietvam sa tam u hrobu tvojho doptávajúc sa: či žije tvoja Marina? či si už odpočinul tvoj veľiký duch? či požehnáš duchu môjmu, keď do prúdiacej sa žily tvojho básnictva svoje pero

— jak že by som svätou povinnosťou hnutý s hrdosťou nevztýčil tvojho praporu?

Spi len tíško, mätko! Však príjdu časy, kde zvon malého chrámu radvanského k veľikému sviatku zazvoní, kde blesk a ozdoba nesúci ľud, na miesto tvojho odpočinku sa pohrne, aby ti postavil naň štíhly pomník; — zaspieva, — zvelebí ňa — a odíde síce, jak nie, aby ňa zapomnel! Príjde čas, kde tvoje piesne vyletia z úzkeho hája tvojho a jako pútnické orli zchodia svet, a zaznačia tvoje meno tam, kde sú Göthe, Hugo Victor, Pu-

škin a Arany zaznačení; lebo slovo veľkého ducha, nech je písmena slovenská, maďarská, alebo jakákoľvek, je nie rečou len jedného národa, ale celého ľudstva, ktorú jeden človek k oslave celého človečenstva vynášiel!

* * *

Bol som len malý žiačik a prišiel som domov na prázdniny. Tu som natapil v našej knižnici na jednoduchú knihu a na jej čele na neznáme meno Sládkoviča. Otvoriac prvé miesto, kde prekrásny ostatný odiel „Mariny“ sa nachodí a tolké uspokojenie, tolká nádeja zrkadlí, neodložil som ju viacej, a od toho času našiel som svojho básnika. Už vtedy v 17—18 roku svojho života zahorel som túžbou jeho samého, tohoto veľkého ducha, ktorý sotva pol míle vzdialený odomňa sa zdržoval osobne vyhľadať. Už som i pri jeho dverách stál, ale neviem prečo, jakýsi srdce svierajúci strach ma napadol, strach to, o ktorom Cattull spieval:

Quare id faciam, fortasse requiris,
Nescio, sed fieri sentio . . .

Navrátil som sa pekne, krásne zase ta, odkiaľ som prišiel. Veľmi ma to síce mrzelo, bolo to ale čosi prirodzeného, a táto veľká úcta mi len ku cti slúžila. Usiloval som sa veci odpomôcť a obrátil som sa na neho s tou slabou síce ale z úprimného srdca pošlou básničkou, ktorá i s danou mi na ňu odpoveďou, slúžiacou mi za štedrú odmenu, v stípeoch časopisu tohto vyšla.

List jeho len po roku prišiel k rukám mojím. Odišiel som do školy, a Sládkovič nevedel, kde sa zdržujem. I pod týmto časom v časopise pre mládež určenom a pod názvom „Tanuló ifjuság lapja“ vydávanom, uverejnil som jedon z jeho výtvorov pochádzajúcich z jeho mladšieho veku, jakoby za vzor pre mládež môjho národa a jakoby na dôkaz toho, že i pre mladú hlavu rastie vavrín a že len zápalu a snažnosti k tomu treba. Tento môj pokus viac verejných listov, medzi nimi i vážny „Vasárnapj Ujság“ prejal, jakoby ukázať chcējúc, že písomníctvo sa neohliada na národnostnie roztržky a že súciti s písomníctvom, jehož členom a náčelnikom je Sládkovič, a označujúc i mne cestu, na nejj i mladou rukou osožiť môžem. Ota-

zná maličká báseň nepatrila k skvelejším výtvorom nášho Sládkoviča — hovorím nášho preto, lebo však on celej vlasti náleží; a pozdejšie ani sám neschvaloval jej preloženie, a obyčajne sám mi vyznačoval zo svojich výtvorov, ktoré by sa mohli preložiť; taká bola i jedna hymna, ktorá sa u mňa nalezala, ale — žiaľ Bohu! včas požiaru sa ztratila!) z môjho pamätníka, do nehož mi ju bol „ex abrupto“ napísal, a len v maďarskom preklade vyšla, s nadpisom „Isten,“ a ktorú tu verne preloženú podávam v maďarčine.

Isten.

Nagy óceán ezer öbölben
Zúgó Garan, sík, tágas ölben
Dalával a vén Amazon:
Csak gyöngé ér, Te haragodban
Megzendülvén, oltalmazom!
Szilardan, büszkén néz alája
A Karmel és a Himalaya,
Ezér év száll ormuk felett, —
De kártyavárkent összedőlnek,
Érintse meg lehelleted!
Harsogva tart éjszakknak, délnek
Sam, Sámuel, — ős erdők félnek.
Barlangba menekül a vad
Megriadt gyermekként; a tengert
Korbaccsal üzi meg szavad!
Végetlen kacsot ádsz á resznek
Gyujtasz nagy eszmét véges észnek,
Hatarid a Zenith s' Nadir, —
Te fosztod meg tronjától a bünt,
Bűban a te irgalmad ír!
Zaslót lobogtatsz diadalra,
Feltűzöd vérrel szerzett falra
Bened remét, a ki temet,
Ha int á veg, kebled fogadja
Öröklétébe lelkemet. x

Nadpisy ostatných nim samým vyznačených, z čiastky už vyšlých, z čiastky v mojej, k tisku pripravenej anathologii zo slovenských spisovateľov, vyjst majúcih jeho básnických výtvorov, sú nasledujúce: „Samson,“ „Za tureckej vlády,“ „Hron,“ „Lipa,“ „Opilý svet,“ „Duchu Puškínovmu,“ pieseň „Hojže Bože,“ ktorú i s nápevom od Aug. Kréméryho zdelím, a celá „Marina,“ do kto-

¹⁾ Asnad sa volakde nachodí v rukopise, jak nie, či by sa nemohla preložiť z môjho prekladu? Je to vznešeného vzletu báseň, ktorú za hodnú toho držím.

J. Gaspár.

* La. Harák o. Kiefted, 1872. 318. p.

rej na národu veľkého básnika len teraz som sa prichytil.

Písal som dľa jeho návodu do „Vasárnapi Ujságu“ 1871—1873 ročníkov niekoľko národopisných, vďačne čítaných a i do iných nemeckých a maďarských listov prevzatých článkov; potom nečo dľa Kollára Chalúpku, Dumného a prívčas zomrelého Capko-Zniovského; asi dvacať slovenských národných piesní do „Vasárnapi Ujságu“ a „Hazánk és Külföld-u.“ Národné články, ktoré som písal sú: ¹⁾ Zólyomi tündéradalom („Zvolenské páństwo vil,“ Pestre Pestre (Do Pešti, do Pešti), „A fuvola“ (Fujara), „Tót temetés“ (Slovenský pohrab), „Negyedik helyen“ (Na štvrtom mieste), a iné.

Časopisy, v ktorých tieto články vyšly, sú: „Vasárnapi Ujság,“ „Hazánk 's Külföld,“ „Zenészet Lapok,“ „Nefelejts“ a štuttgartská „Über Land und Meer.“

Medzitým privedli som sa už uchýlil od historičnej niti vo vypravovaní.

Vďačné prijatie mojej listovnej návštevy, ktorého skvelým dôkazom mi bol jeho „Mladému počtovi“ nadpísaný básnický list, dodalo mi smelosti, a vyhladal som ho osobne.

Grossmann, bystrický učbár, môj prvý učiteľ reči slovenskej, prejal zástoj predstavenia.

Básnik ma vo dvore prijal, — sedel pod voňavou lipou, slnko vilo venec okolo hlavy jeho. Báľ som sa, že som ho z dajakej básnickej myšlienky vytrhol.

Na moje slová: že mu pri tejto príležitosti ďakujem za ten blesk, ktorý z papršlekov jeho básnickej slávy i na mňa sa odrazil, týmito slovy odvetil:

„Slovenský básnik nemá slávy!“

O veľký muž! a preca si pracoval vo dne v noci, a preca si vedel, že sláva môže vystať dnes, môže z pod moly hrobu, ale preca raz príjde a na miesto jedného odopreného venca — sto na ňu položí.

Rozmluva naša točila sa okolo záležitosti písomníctva. Hneď bola patrná jeho veľká zbehlosť v rečach a svetovej literatúre. Uvá-

dzal Shakespeára, Petrarku, Horáca, Petófiho, — o tomto posledňom nepriaznive súdil; veštil budúcnosť jak maďarskej tak slovenskej literatúre, a povzbudzoval ma v mojich snahách, vôbec sklonnú a úprimnú povahu prezradzoval.

Moja návšteva viackrát sa opakovala. On mi ústne prekladal Puškína, Chomiakova — ktorého s veľkou úctou zpomínal — ja som sa usiloval oboznámiť ho s Petófiom, Aranyom, Kar. Szászom. Mnoho vypravoval o svojich anglických štúdiách, v čom sa zvlášte vyznačoval; vysvetľoval mi dušeslovie, nábožnú a básnickú povahu slovenského ľudu, a neraz vyslovil svoju nádej, že sa maďarský a slovenský živel len preca raz na dajakom poli posretnú. A ktoré že by to mohlo byť iné, jako pole písomníctva? Na tom sme sa uoshodli, že by to len prekladatelia umeleckých výtvorov jak z maďarskej, tak i zo slovenskej strany mohli docieľiť. Tak by z oboch strán presiakovala do srdca látka uspôsobilá, vzbudíť vzájomnú lásku a úctu, ktorú by vlnobytie spoločenského života nebolo vstave zakalíf.

Pekné to byly dni môjho života.

Zase mi kynulo lúčenie, i rozlúčil som sa s nim — na veky.

V Pešti zastihla ma povest, že veľký básnik Sládkovič odstehoval sa do ríše svojich vidín, po ktorých jeho duch dávno túžil, a kde primerané svojim zásluhám miesto našiel, o ktorom krásne spieval:

Tu krása kráse ruky podáva,

Tu sláva sláve dáva úlohu,

Tu božstvo teší sa v Bohu!“

V Pešti dozvedel som sa, že na jeho pohrabe ani jedon hlas nezval sa k oslave básnika¹⁾ a že jeho pohrab mal byť jako kohokolvek iného. Nad jeho smrťou maďarské listy jednohlasne žalostily, „Vasárnapi Ujság“ a „Figyelő“ v článkoch písaných vrelým citom vzpomneli si na neho.

Nech odpočívá v pokoji!

Imrich Gáspár.

¹⁾ Nad hrobom jeho zažialili prví z našich poetov, jako to predošlí a tento ročník „Orla“ dokazuje a národ zná si ctíť pamiatku svojho draheho pevca „Ondrejka,“ idúc mu stavať dôstojný pomník — popri tom, ktorý má na veky vo vďa-

¹⁾ V slovenčine vyjdú v „Národ. Novinách.“ I. G.

Kamzik.

Prostonárodnia povest' od Nezabudova.

(Pokračovanie.)

V.

Slnko nevrcholí, stárne už biely deň;
 Mohol si prekročiť, už neprekročíš tieň:
 A o poľovníkoch ešte ani vidu,
 Až zavolá Čipka Podhradovský: „Idú!“
 Tu sa všetko sbieha i z kolíb vyzerá:
 Nesú štyria Hronci na dvoch žrdiach zvera.
 Bol to jeleň biely a dvacafzubeových
 Parohov; smrť lahkú prijal z rúk kráľových.
 Rymavská vyňaté droby¹⁾ odobrala,
 A duškom smažila pre Matiaša kráľa,
 Ktorý si ráno prial okúsiť pečeňu
 Na spôsob pohronský z drobov pripravenú.
 Sotva malebnému koniec bol výjavu,
 Počut už radostnú hôrnich rohov vravu:
 Kráľ sa vracia. Čelad' dvorská a z vidieka
 V pripravách k obedu rezko sa preteká,
 A keď kráľ zastane medzi kolibami,
 Vyjde mu Rymavská v úsrety s drobami;
 Anička sa ku nej s chlebom sňahobielym
 Pridruziac, díva sa okom naň veselým,
 Lebo, že vyzeral jako sniežok padlý,
 Čakala zaň chválu. Veniec neuvädľý
 Hnúšťanke nebol už za droby ďaleko.
 Bo jim nechýbalo ani ptáče mlieko.²⁾

nom srdci národa celého postavený. Toto k doplneniu vašej „Rozpomienky;“ drahý brat náš, ktorý súc' rodom i srdcom Maďar, znáte tak milovať a ctíť nášho veľkého poetu Sládkoviča, no i náš slovenský národ a jeho sladkú mluvu! Bože daj, aby ste mnoho nasledovníkov mali v svojom národe; lebo len tak budeme môcť zdarne udržať pred jakýmikoľvek vonkajšími búrkami a nápadami, na našu spoločnú a švarnú otcinu činenými, sväzok ten, ktorý nás vyše osemsto rokov pospolu drží, keď čo bratia ruka v ruke stavať budeme chrám kresťanskej osvetly; ináč: „Beda Vám — a s Vami nám prebeda!“ Na zdar!

Red.

¹⁾ Droby = slachetné vnútornosti zvierata, jako: srdce, jatrá, obličky, slezina atď.. obľúbené to jedivo poľovníkov. ²⁾ Ptáče mlieko = hôrna štava (šťovík); vyzerá bylinka táto jako lístky drobnej dateliny, lenže má farvu svetlozelenú. Pečienka zo sviežych drobov týmto ptáčim mliekom posypaná dostáva veľmi príjemnú nakyslastú chuť.

Čipka v rukách drží košiar s oštiepkami,
 Jak i s klenovskými zeleno-syrcami.
 Lieva do zlatého pohára Kalina
 Zlatopenivý tok Podhorského vína.
 Tu Matiaš po troche od každého príme:
 Zpoza klobúčika tak dve pierca sníme,
 Uvité z jahôd a krások nevädnučích,¹⁾
 A podá nevestám do rúk sa trasúcich
 S úsmevom a slovni kráľovskej milosti,
 Tu sa diviac kráse, tam mladej sviežosti.
 Mužským, jak to všetok ľud Horehronia vie,
 Za syrece a víno pripil kráľ na zdravie,
 A že, jak mešťania, kráľovi vzdali česť:
 Zdravkal na slávu a rozkvit slovenských miest.
 Bo, jak na korune jeho drahokamy,
 Medzi Uhorskými liskly sa mestami.
 Nejedno by sa z nich i dnes ešte skvelo,
 Keby ľud zaň, ono za ľud žilo, mrelo!

V tom kráľovský stolník k obedu pozýva.
 Kráľ si národného prosí dať jediva.
 Na rozkaz berie sa do kolíb Jesenský,
 A tam káže dávať priam obed slovenský.
 Na stolovom zlatom a sriebornom riade
 Posluha národnie jedlá na stôl klade.
 Drahocenný dala riad Veľká Revúca,
 Baníctvom sa vtedy krajinou skvejúca,
 Ktorá pri bohatstve a čistote mravu,
 Verne zachovala k rodu lásku pravú.
 A cudzie ohnisko tu v tóni ležalo,
 Raz už i domášne slávou sa blyšťalo.
 A tak to i má byť, bo kto svoje tupí,
 Pred svetom seba i národ o česť lúpi.
 Nie len kráľ, no Bátor, i Dombó a iní
 Oblúbenie mali v slovenskej kuchyni,
 A keď samorodným²⁾ krev sa rozihrala,
 Ani konca kraja nedošla jích chvála.
 Tu ani zdravice vystať už nesmely:
 Kráľovi pripitok Orság povie vrelý,
 A bán za kráľovnú zazdravká vzdialenú;

¹⁾ Kráska = hôlsky kvietok, ktorý i po odtrhnutí za dlhý čas neuvädne, a pôvodnú, obyčajne svetložltú farvu nemení. ²⁾ Samorodné = tokajského vína obyčajný názov i u Maďarov bežný.

Tretí za otčinu pripije milenú.
Keď všetci čerknuli¹⁾ a tíš nastúpila,
Z kola pánov vstala postava zmužilá,
A zohnúť koleno pred junáckym kráľom,
Takto pripíjala s vidomým zápalom:
„Jasný kráľ a svojho názvu hodní páni!
I vy, bratia naši, chudobní poddaní!
Napospol to bude známo, že národy
Obrancom otčiny a zlatej svobody
Na znak vďaky svojej pomníky stavaly,
V piesni večnejšie slávu jich hlásaly.
Mnohý na to príklad, ďaleký i blízky:
Tu víťazobráň, tam zas obelisky;
Inde dobrých kráľov sochy a obrazy,
Všetko to vďačnosti národnej výrazy.
Lež, čo ruka ľudská tvorila, to hynie,
Dielo Božie ale nikdy nepominie,
Len keď ho sám Tvorca v deň súdny znivočí.
Prosím na tú hoľu — tam — obrátiť oči:
Temä tisíceveké jak dvíha vznešene
Nad sivé oblaky, ktoré vietor ženie,
Jakoby sa vystried chcela cez ne k nebu,
A vidieť svojeho Tvorca tam velebu.
Na tej holi nás kráľ i s družinou večera
Poloval celý deň na divého zvera,
Pri tom ale krásou výhľadu zväbený,

V dumách pozeral na hôr veniec zelený:
Krásna duša jeho krásou očarená
Neznala dať citu ni tvaru ni mena,
Ktorý ju zaujal, niby anjel z raja,
Zaronenú v obraz Slovenského kraja.
No ja, jako tuším, ten cit som uhádol:
Kraj náš i do očí i do srdca padol
Jasnému kráľovi; kráľ národ náš ľúbi;
Nuž, nech láskou našou i on sa pochlúbi!
To dielo Božie — tam — čo s Paromom v boji
Od stvorenia sveta nad Šumjacom stojí,
A bude stáť, kým je taká Božia vôľa:
Nech „Kráľovou hoľou“ od dneška sa volá.“
Tu každý výkrikom prisvedčenie dáva:
„Tak bude! Vivat rex! a kráľovi sláva!“
A echom ozorné tiež kričaly bralá,
Zašumel tichý les, dolina hučala.
A Kráľovou hoľou až podnes sa volá,
Stremiaca ku nebu nad Šumjacom hoľa.
Bol pôvodca tejto zdravice pamätnej
Párom zpod Hradovej, Slovákom posvätnej,
A jedným z pradedov Jazveckých plemena.
Z neho dvaja žijú povestného mena,
Ktorých slávu žiadna závisť nezaháli.
Lež nač ďalej? *Veď sa dobré samo chváli.*

(Pokračovanie nasleduje.)

Výlet do Tatier.

Bolo to v prvých dňoch mesiaca Aug. r. 1872, i rozchádzali sa bodrý národovci a spanilomyslné národovkyne naše z Turč. Sv. Martina, kde sa na valnom shromaždení „Matice Sloveskej“ súčasťnili, na všetky strany sveta. Ibant, qua poterant. Na pošte nebolo miesta a železnica nešla ešte popri samom Martine. I najal som turčiansku košíčku v podobu válovcoka, zapakoval do slamy svoju čelíadku so šesťdesiatymi šiestymi škatulami, kufrikami, batôžkami, — a tak lúčil som sa dňa 8. Aug. popoludni so svojimi priateľmi a hajde na Vrútky.

Prívetivé posiaľ nebo pustilo sa ešte na revajovskom poli do revu. A tak sediac na

bričke a brodiac v brečke vrútili sme sa po dobrej polhodiny do — Vrútok.

Vrútky sú prepamätným miestom. Následkom spojenia železničného vstúpily s Pešťou, s Košicami a Bohuminom do rodiny. Ony daly pôvod zemänskej rodine Rutkayovskej a ponevác Kossúth Lajos mal ženu z rodu Rutkayovského, stojí Vrútky i s týmto „rosz Tótom“ v rodine a tak skrze Kossútha i s celou obcou Košúty, ktorá neďaleko Sv. Martina leží. No, pamätné sú Vrútky ešte i impertinentne planou cestou. Inšie pamätnosti neznám. Mnohí ľudia majú ten zlý obyčaj, že pred obedom, aby jim vraj lepšie chutnalo, slivovicu alebo iné tomu podobné si popíjajú. I táto planá cesta cez Vrútky zdá sa mi byť takým horkým „appetitoriumom,“ aby snád vozenie sa na železnici počestným tým lepšie

¹⁾ Čerknúť = východno-slovenský výraz miesto: brinknúť si pohármí.

na chuť padlo. Kebych bol ministrom premávky, uviedol bych zákon, žeby každý kandidát slúžnovstva najprv za tri roky čo cestár patvarizovať musel. Prvý rok drvil by skaly, druhý škrabal by cesty a tretí by jich štrkom posýpal. Hm, potom by snad cesty neboly „Strassenrauber-i“ nášho statku, riadu a života.

Pri takýchto reformátorských myšlienkach vystúpili sme z voza pri nádraží. Bolo vám tu stisku! Hostia Martinskí hrmuli sa zamieňajúc lístky nahor a nadol. I privalilo sa štyridsať pltníkov, ktorí sa so svojim dreveným agentom ďalej po železnici plaviť mali. Zjavila sa i Piťova šedivá hlava medzi početnými svojskými černohlávikami. K tomu nádobno pripočítat klarinety, fagoty, trúby, husle, basy, sláčiky, — no trma vrma, lom a „cárach,“ jako v Noemovom korábe. Pred pokladnicou stála mnohohlavá dovedna sľepená massa. Od zadku tlačil ma klarinetový pískor, od brucha tlačil ma dlhý rad mosadzových praciek pltnického opaska, a pod nosom štekľil ma kolofoniou natrený sláčik, brnavého Piťového virtuosa. A keď som bol — dla Lyelovej theorii — dakolko ráz vzdvihnutý, jako brehy Velkej-Britanii v šerých vekoch, a dakolko ráz jako kandidát snemovný dolu shodený, po mužnom namáhaní — „strenuus labor omnia vincit“ — dochytiač lístky, vybral som sa do čakalne.

Chystajúc sa človek do ďalšej cesty, nachodí sa obyčajne vo zvláštnom rozpoležení, povedal bych rozčulení. Netrzeplive vyzváňas nohama, a keď cvikera nemáš, po plebejsky vlastnými okálama, smrašteným čelom, v tú stranu fľokuješ, z kade vlak doskočiť má; i kde tu vrhneš okom po tvojích neznámych tajuplných súdruhoch. Chodením, miesením sa, zunovaný sedím, sedím na kufriku s rozloženým nohama, dupkajúc a značia bakulou archimedické figúry po nemej zemi. V tom vstúpi mi do kruhu pravotár K., zvestujúc nám, že smer jeho cesty po mesto Poprad je s našim jednostajný. Bolo nám to vítané, a usnieti sme sa v jednom coupone cestovať. Klúčik ten, ktorý i sebe tvrdsie srdcia otvára, otvoril nám coupon, a my sami nikým cudzím nemýlení putovali sme až do Popradu s Bohom.

Čas nám rýchle a príjemne ubehúval; škoda len, že výhľad na krásne skupeniny hôr, útvary zeme bol nesnadný, lebo Sv. Florian ten nebeský vodnár, džban dokonale nadhol, a sochore nižných Tatier, jako i Kriván s jeho kamarátmi, zahalovaly sa pod oblačné dáždnyky. Kto zná, či to už nemala byť tá intráda Bielovej komety? Po mlákach vyskakovali bůnky, jako vlaské orechy, znak tuším dlho trvanlivej sloty. Z krovu vozňov liptovsko-oravský dážd zmýval prach bohumínsky, až potom v podobe čokolády na všetce cestujúcich nosy ztekal.

A tak to išlo s malými výnimkami až po Ružobreh. Hmly sa z najbližších dolín škriabaly strmými grúňami. Oko nebeské kuklo zpoza širokoplecnatého Ďumbiera. Slnko kráčalo po chlume hole Krížnej. No bolo to všetko len zývanie pred spánkom. Pozrem na nádražie, a tam uzrem nášho Makovického. Ej, statočnej tejto chlapine tiež už mráz na dášok sadol! Príjemný pohľad vyrval mi skoro z očí rozbehnutý rušeň, ale mi ostal aspon ďalším predmetom „filologických úvah.“ V ten čas pravda ešte ethymo a filologické disputy o „roj, rojko, rojčit,“ atď. Europou nezatriašlo, ale ja v akejsi predtuche o nej, začal som vám meno Makovický analyzovať, odvodzovať, privodzovať, a pri mojom vlastnom vození sa odvízať a privádzať. Pre pohodlnejšie rozmýšľanie lahol som si na lavicu, a oprúc oči o poval, prst o čelo, takto začal som rozumovať: mak je koreň, na ňom býva makovica, potom z toho Makovnik, Makovický, Makuc, Mak Mahon,¹⁾ Makkabeus atď. Toto hlboké rozjímanie zabávalo ma až po Teplú (Lúčky), kde sa jedna čiastka Piťovej bandy vysypala. Zadychčaná, rychlým behom unavený vlak vydychuje si vo Sv. Mikuláši asi za hodinu, kde stroj i strojnici potrebnú vlahu do seba púšťajú. Pasažeri vystupujú z vozňov, vystierajúc smeravené údy po železničnom homoku, pobehnúc do jedálne, kde si každý dla síl svojich, jedením a pitím na ďalej assekuruje. I ja som skočil do jedálne svojím lačným

¹⁾ A zdalo sa Vám, že bude po roku Mahon francúzskym Makkabeusom a vypráši bundu Prusom? Vederremo, ale — — „nádeje, nádeje, jarabé nádeje!“
S a d z a č.

vranám dačodo zobáčka doniesť. A nafúkaný, zemlami obťažný vraciam sa k mojej kľietke nazad. Moja mlad vytrča zobáky z vozňa: pí, pí, pí. Ja sa snažím, abych jim čím skorej vyhovel. Bežím z jedálne von dvermi, druhý s dvoma kuframi pod pazuchami beží dnu dvermi. Brnk! . . . búšili sme do vedna jako Bielová kométa do zeme dňa 13. Augusta — nebúšila. Dalo ohňa. Carrambo! Červený letel do pravej, ja biely do ľavej jamy. Kým som sa ešte zo zeme posbieral, pomyslel som si na ten nápis na radvanskom kaštieli: „Turris laxa jacet, pondere pressa suo.“ Keď som potom pri pokore a smiechu mladšej chasy búčiky po celom peróne posbieral, vrátiac sa k vozňu, vidím ho obklopený zvedavým obecnstvom. Na schodoch stál rozpaprčený náš spulcestovateľ pravotár K., tam dnu ale sedeli jako líšky učepení dvaja Commisvojažer. Reči, ktoré títo traja páni zamieňali, nič nemaly podobného takrečenému kurizovaniu, no radšej predzvestovaniu vojny. Živému parlamentovaniu príčinu zavdala dotieravosť cudzených pánov, ktorí vzdor upozorneniu zo strany konduktora a p. K. preca sa bezočive do toho vozňa vtrelí. Moje hniezdo i s kvočkou čušalo utiahnuté, jako splašené kuropty.

Dost sa namáhal p. K. votrelcov von vyfajčiť; len tolko, že jich za pulidery von nevytiahol. No neodbytníci sedeli jako na klíji. Vlak neberúc ohľad na túto súkromnú zábavu poberal sa ďalej, a títo traja kohúti, dvaja na cudzom a jeden na vlastnom smetisku, len ďalej nemylene naskakovali: konduktor

(Pokračovanie nasleduje.)

zatvoril kľietku. Hm, bol som zvedavý, jako to už teraz bude. Kochle jim porád navierali. Ja som mojich verných okolo seba koncentroval. Pán K. ostal schválne v bezprosrednom susedstve ostro sekajúcich odporníkov. Išlo to rychle, s vlakom, a už si i tykať začali; ba, jako to takto medzi cestovateľmi býva, že si tu i tu tabaku lebo cigarku ponuknú, ponúkali si títo — zauchá. Ani veru neznám, jako sa to stalo, že od vyvedenia odstúpili. Zamknutí vo voze, v tuhom lete, pri hurtovaní stroja a kolies, taká šarvatka by sa ozaj romanticky bola vynímala. No ale neprekypelo preca, hrniec sa ešte zavčasu od ohňa odtiahol. Keď som uctivými ale dôraznými slovami prosil, aby ženskú a vôbec nestranné poslucháčstvo takými živými prednáškami zašanovali, — roztiahla sa búrka. Páčila sa mi nezlomná chladnokrevnosť, a v odvetách hotovosť pravotárska. Keď už svojich odporcov do konca kapacitovať nemohol, a detronisovať jich nedoviedol, vystrúc pozdĺž lavice jednu nohu, vytisol jich až na najužšie miesto. Pri tomto atentáte na svoje pohodlie protestovali oni slavnostne, odvolajúc sa na jestvujúce železničné pravidlá. „Doneste mi jich sem,“ odvetí pravotár, „potom zložím nohu dolu.“ A vytiahnúc z vačku Chrástekov „Veniec“ piesní, nôtli i s mojimi deťmi, ani rektor na utierni, na to ti dvaja Sásici svoju „Wacht am Rhein,“ — a tak to šlo krásne a veselo, až kým na Hochvalde poslední drozd zamlkol, a priateľ a nepriateľ spali jako učedníci na olivovej hore.

Vlast moja a národ môj.

Nieto vlasti nad vlast moju!
 Horou, vodou pretkávaná,
 Klasom zlatým, kovom drahým,
 Ohňom révu požehnaná!
 Len . . . že svoje všetky dietky
 Rovnou láskou nekochá, —
 Jedným je len sladká mati,
 Druhým iba — macocha!

Niet národa nad môj národ!
 Duchom, telom s' vyznačuje,
 Umom, vierou, šlachetnosťou
 Všetko všade prevyšuje!
 Len . . . že s ujmou vlastnej slávy
 Cudzím živlom lahodí,
 Pre dobrotu na žobrotu
 Samého sa privedí.

D. Maróthy.)*

*) Báseňka táto je jedna z prvotín poetových a preto nám tým vitanejšia.

Malkotenti.

Historická povesť od Sam. Tomášika.

(Pokračovanie.)

Po zaujatí Nagybányi, ktorého víťazstva chýr preletel skoro po celej krajine, rozposlal Tököly manifest na Uhrov, do každej stolice, v ktorom sa slavnostne osvedčoval, že jedine za svobodu drahej vlasti vytasil meč i vyzýval národ, aby každý pravý syn vlasti jeho namáhanie úsilne podporoval, vyhrážajúc sa všetkým, ktorí by Nemcom priali krutou svojou pomstou.

Tieto úspechy Malkotentov prestrašili viedeňský dvor tým viac, že v ten čas i vojna s Franciou s mnohými obeťami vedená bola. I hľadeli uchlácholiť Tökölyho palatinom Pavlom Eszterházym a biskupom Gubasóciom, čo sa im ale nijako nepodarilo. Poslaný bol ešte Saponári do Tökölyho tábora, s ktorým Žigmund Jánoky z Hrachova a Štefan Sirmay jako plnomocníci Tökölyho za pokoj vyjednávali; no i ten okrem šesť mesačného prímeria nič viac nemohol obciahnúť. Počet vojska Malkotentov rástol zo dňa na deň, lebo bohatí zemáni z horných slovenských stolíc privolili mu ozbrojencov v hojnom počte.

Tököly počal premýšľať, jakoby zámky a pevné mestá na Slovensku do moci svojej dostať mohol? Znajúc dobre, že riadne obleženie a dobývanie každej pevnosti veľa času by mu ujímalo a nemajúc na dostac ani hrubej strelby, chcel lestou a prekvapením zkusovať na zámkoch svoje vojenské šťastie. Na mysl tanúl mu pevný zámok Mukačovský, na ktorom prebývala mladá pekná vdova po Rákócimu Helena, dcéra v Novom meste viedeňskom dopraveného Petra Zriňského. I umienil si, že sa bude uchádzať o jej ruku, v nádeji, že s ňou okrem Mukačova i mnohé iné zámky, rozsiahle pánstva a znamenité poklady obdrží a tak moc svoju zveľičí. Mladý súc, smelý a odvážlivý trúfal si, že krásna tá pani nim nepohrdne, a že vydobyje si jej srdce. Jediná ťažkosť zdala sa mu byť tá, že na Mukačove žila ešte i stará pani Žofia Bátorička, svokra Helenina, ktorá ešte vždy držala pan-

stvo a vládu v svojich rukách, a bola cisárovi verne oddaná.

Tököly chcel na každý pád zkusiť svoje šťastie; i vybral sa s oddielom jazdy svojej ku Mukačovu. Zastál na blízku pred zámkom a dal vystrečiť bielu zástavu na znak svojho pokojného smýšľania. Vyslal jedného dôstojníka pod bielu zástavou ku bráne zámockej, ktorá bola zavrená. Z bašty oslovila ho stráž, kto je, a čo žiada? „Mój veliteľ a pán Imro Tököly prichodí tým najpokojnejším úmyslom, a prosí s najhlbšou úctou jak veľkomožnú paniu Žofiu Bátory, majiteľku tejto pevnosti, tak veľkomožnú paniu Helenu, ovdovelú Rákócičku o milostivé povolenie, aby jim smel svoju poklonu urobiť.“ Hovoril dôstojník.

Strážnik riekol, aby mal poshovenie, pokym dojde odpoveď. Po malej chvíli zavola strážnik:

„Veľkomožná pani veliteľka zámku Mukačova, Žofia Bátory, odkazuje Vám určite, že ona s nepriateľmi zákonitého cisára a kráľa nikdy nechce sa priateľiť!“

A vystrečil na baštu červenú zástavu.

Dôstojník rozmrzený a zahanbený cváľal nazpät ku Tökölymu. Sotva došiel ku nemu, už vypálily zámocké delá na sprievod Tökölyho, ktorý chytrou obrátou koňa a uháňal preč so svojími. Táto nehoda neodvrátila Tökölyho od úmyslu jeho a len čakal k tomu príhodnú dobu.

Jakonáhle mu čas prímeria s cisárskymi vypršal, oboril sa celou svojou silou na jenerála Lesleya, ktorého i porazil pri Sathmare. V bitke tejto vyznačil sa zvlášte Bradáč, ktorý ukoristiac nepriateľskú zástavu, stal sa Miláčkom Tökölyho.

Týmto víťazstvom dostal Tököly voľné ruky, i obrátil sa rovno ku Prešovu, ktoré mesto po trojdeňnom obliehaní i zaujal. Spiš, Liptov, Trenčín a baňské mestá podrobil si v krátkom čase. Vojsko svoje podelil na tri oddieli, z ktorých jeden sám viedol, druhý

a sprevádzajúc ju do paloty, pokázal jej uvädly síce, ale posial ešte zachovaný venček, ktorý mu bola nekdy na pamiatku v zahrade uvila. Na Hrachove mýnaly sa jim dni v rozhovoroch, spevoch a zábavách veľmi chytró; no Bradáč musel pospiechať zase nazpät na Muráň, čo jak jeho tak Marienku veľmi bolelo. I prislúbil rozžalostenému dievčatu, že jej často dopisovať bude.

Ferko cigán premenil si na Muráni koňa, a dostal sa mu jeden zpedzi tých, ktoré stolica gemerská na rozkaz Tökolyho bola vystánovila. I vyslaný bol s Lišajom s úradnými písemnosťami do Rožňavy. Jako tak išli dolu muráňskou dolinou, zastál jeho konik na Dlhej Luke pred krémou a čo ho jakokolvek trhal a bil, nepohol sa ani na krok z miesta; i stál tam jako zakliaty.

Lišaj smial sa chutne i jazdil ďalej.

Ferko domrzený, žiadal od krémára holbu vína. A hla, jaknáhle to víno vypil, kôň jako tátoš cvalom bežal s nim, kým Lišaja nedohonil. Stalo sa to isté i v Revúci a Mokrej Lúke. Prišli do Umrlej Lehotky, i tam milý kôň zase pred krémou zastane, a nedaj Bože z miesta! Ferkovi krútila sa už hlava od vína.

„Počkaj ty devlo, však ti ja prejdem cez rozum,“ šomral cigán.

Lišaj smial sa z plného hrdla, čo z toho bude? Milý Ferko zajde pravou rukou koňovi ponad hlavu jako čoby bol mal flašku v rukách, a potom prázdnu dľaň svoju priložil k ústam, glgajúc povetrie jako čoby víno. A zavolá:

„Hyo koníku, už sme sa potúžili.“

A hla, kôň hned jachal veselo ďalej až radosť. Pozdejšie sa dozvedeli, že predošlý majiteľ toho koňa, bol poctivý zemän, s kto-

rým tento kôň mnoho sveta pochodil a každú krému dobre si zapamätal.

Po zaujatí Muráňa Tökolyho časťami, vytiahlo z Gemera vojsko cisárske a obrátilo sa do Zvolena. Tökoly stíhal Nemcov. Pri Zvolene zle sa mu povodilo, lebo cisársky jeneral Wurm z nenazdania obrátil sa proti Malkotentom a rozprášil jich.

Dolu Hronom ku Buči utekaly hrby Tökolyovcov vo veľkom neporiadku; za nimi rozlobení jejich dôstojníci volali: „Stojte vy baby, vy zajačieho srdca! Bučanské ženy vyjdú s metlami na vás!“

Bradáčovi podarilo sa utekajúce flupy zastaviť, a do poriadku privádzat. I vyhladal príhodné miesto na opevnený tábor, v ktorom sa zatarasili a do ktorého poschodilo sa rozptýlené vojsko.

Malkotenti v upevnenom tomto svojom tábore nielen že odrazili všetky útoky vojska nemeckého, lež po malých šarvatkách vytiskly Lesleya zo stolice zvolenskej docela. Lesley nemohúc odolať Malkotentom, z naloženia viedenskej vlády pustil sa s Tökölym zase do vyjednávania strany pokoja. Tökoly predložil nasledujúce výminky: 1) zrušiť všetky kláštory a mnichov vyhnať, 2) všeobecnú amnestiu, 3) protestantom svobodu náboženstva, 4) navrátiť shabané statky, 5) voľbu palatina, 6) starú konstituciu.

Všetko to byly také žiadosti, ktoré povolil nebol Lesley splnomocnený, a vyjednanie zase sa rozpadlo.

Na miesto Lesleya vyslaný bol proti Tökölymu Caprara.

Tökoly bojoval ďalej, a šťastie bolo po jeho strane. I všetky zámky a pevné mestá zaujal až po Prešporok.

(Pokračovanie nasleduje).

Pavel Jozef Šafárik.

(Podobizeň na str. 98.)

K najväčším mysliteľom europejským, k najprednejším dejepiscom a jazykozpytcom slovanským veku nášho prináleží prslávený spisovateľ, veľký syn našich Tatier, Pavel Jozef Šafárik. On bol jedon z tých geniov,

z tých obrov ducha, jakých sa málo rodí pod slnkom, jakých sa zriedka dostáva vede a najme literatúre; i je osobnosťou europejsky tak známou, tak povestnou, že nám ťažko prichodí nečo nového o ňom povedať.

Pavel Jozef Šafárik, hlbokoumný zpyta-
 tel a popri Kollárovi poprední tvorca duchov-
 nej jednoty národov slovanských, narodil sa
 dňa 13. Mája r. 1795 v Kobeliarove, v tichej
 to dedinôčke stolice gemerskej na Slovensku.
 Otec jeho bol evanjelickým kazateľom. V dome
 otcovskom bol veľmi starostlivo vychovaný
 až do jedonásteho roku. Vôľa otcova bola,
 aby veľkými duševnými vlohmi nadaný chlap-
 čok chystal sa k úradu kazateľskému. Roku
 1805 prišiel na gymnasium v Rožňave, a keď
 po troch rokoch prešiel na gymnasium v Dob-
 šinej, znal už dosť dobre nemecky a latinsky.
 R. 1810 vidíme ho čo mladíka pätnásťročného
 na vyhlásenom ev. lyceume Kežmarskom v
 Spiši, kde do r. 1815 filosofiu, bohoslovie a
 práva uhorské studoval. Tu obznámil sa s li-
 teratúrou českou a od toho času zaľúbil si
 materčinu s celou láskou a horlivosťou. Pr-
 vým plodom jeho štúdií bola zbierka básni,
 ktoré vydal r. 1814 v Levoči pod názvom
 „Tatranská Muza s lyrou slovanskou.“ Iné
 práce svoje uverejňoval v „Prvotinách pěkných
 umění,“ v českom to časopise, ktorý vo Viedni
 vychodil. Juraj Palkovič, profesor českoslo-
 venčiny na lyceume požoňskom, jeden z na-
 ších tehďajších popredných výtečníkov, pro-
 rokoval mladistvému Šafárikovi čo najskvelej-
 šiu budúcnosť. „Šafárikova obrazotvornosť,“
 písal vo svojom týždenníku, „je živá a vzletná,
 reč opravdive básnická, obrazy dôstojné a pri-
 merané. Obdiv budí práca, ktorú vynaložil,
 kým dospel k tak znamenitej dokonálosti
 v reči našej.“ Palkovičovi sa ale nelúbila tá
 veľká voľnosť, s jakou si nové slová tvoril,
 nechcejúc prisahať vo všetkom na učenie skú-
 pencov a zastávateľov veku Veleslavínovho.
 Teraz súdi sa inak, lebo vieme, že jestli má
 literatúra k povzneseniu ľudu zdarne pôsobiť,
 nesmie sa hermeticky uzavrieť pre požiadavky
 novej doby. Roku 1815 odobral sa náš ve-
 dochtivý Šafárik na universitu do Jeny, ktorá
 toho času na vrchu slávy svojej stála. I ce-
 stoval cez Požoň, kde ho veľmi vrele Palko-
 vič privítal, cez Viedeň, Brno a Prahu. Zlatá
 stovázatá kráľovská Praha urobila naň tak
 veľký dojem, že sa vynasnažoval, aby v nej
 za vytknutým cieľom svojim pracovať mohol.
 V Jene otvoril sa mu nový svet, o ktorom

ešte v predvečer života svojho rád si pobe-
 sedoval. Za dva roky, za ktoré sa tam zdr-
 žoval, obohatil ducha svojho rozsiahlymi ve-
 domosťami a pripravil sa dokonale k budú-
 cemu povolaniu svojmu. R. 1819 stal sa do-
 ktorom filosofie a údom veľkovejvodskej spo-
 ločnosti latinárov. V prázdných chvíľkach za-
 oberal sa i básnietvom. Tu preložil Aristofa-
 nove „Oblaky“ a Schillerovu „Mariu Stuartku,“
 z ktorých prvé pozdejšie čiastočne (v českom
 „Musejníku“ r. 1830 a 1831), táto úplne r.
 1831 vytlačená bola; tu napísal niekoľko bá-
 sni pre „Prvotiny,“ ktoré prof. Hromádkom
 vydávané boli; mimo toho robil si výpisky
 zo staročeských rukopisov, ktoré tam našiel.
 V Jene rozhodol sa pre stav učiteľský, do-
 mnievajúc sa, že v povolani tomto o mnoho
 výdatnejšie čo spisovateľ bude môcť účinko-
 vať. Čulý ruch panujúci vtedy na vysokých
 školách nemeckých, pobúril tak smerodajné
 kruhy v Rakúsku, že všetci študenti boli vy-
 zvaní, aby sa domov hneď vrátili. I náš Ša-
 fárik navrátiť sa musel r. 1817 domov. Na
 svojej ceste prišiel v Máji do Prahy, i ob-
 známil sa osobne s Dobrovským, Hankom,
 Jungmannom, Nejedlým a inými výtečníkmi
 českými.

V rodičovskom dome pobavil sa za krátky
 čas, i odobral sa tohože roku v Oktobri
 do Požoňu, aby stal sa vychovavateľom
 mladého šľachtica Ladislava Kubíniho. Tu
 našiel Palackého, s ktorým si už z Jeny
 dopisoval. Palacký pracoval vtedy na spi-
 se proti Dobrovského českej prosodii. I
 Šafárik zanášal sa tou istou myšlienkou
 už v Jene. I vydali spolu r. 1818 v Požoni
 spoločnú svoju prácu „Počátkové českého
 básnictví, obzvláště prosodie.“ Spisok ten-
 to uderil jako blesk do malého tábora zaslú-
 žilých, no prestarých obhájcov klasicizmu,
 ktorí v poesii tvrdošijne držali sa čo do vecí
 hladkých duchaprázdných vzorov doby rene-
 sančnej, čo do formy neslovanskej, od Do-
 brovského češtine vnucovanej prosodiky prí-
 zvučnej. „Počátkové“ hlásaly učenie opačné.
 Povstaly z toho veľké hádky, ktoré skončili
 sa úplnou porážkou, odporcov Palackého a
 Šafárikových, ktorý sa prichytil hájiť časo-
 mieru a to s takou bystrosťou kritickou a

prevahou ducha, že ho nik nemohol prevládať, tým menej Šeb. Hněvkovský, ktorý spisom svojim „Zlomky o českém básnictví,

zvlášť o prosodii“ vecí. ktorú hájiť chce, viac škodil, lež osožil.

(Dokončenie nasleduje.)

V čas žatvy.

(Vyobrazenie na strane 105).

Leto prepelica oznamuje,
Novému sa chlebu ľud raduje,
Otec jačmeň kosí,
A syn snopy nosí
Do hromádky.

Nár. pieseň.

Slávik umíkol na stráňach. Kukučka oznámila leto a nepočul ju viac v zelených hájoch. Na priedomí kvitne posvätná a obľúbená Slovanom lipa, i vábi nás pod svoje košaté konáre, aby sme ssali lúbeznú jej vôňu a pohoveli si v príjemnom mäkkom chládku. Celé roje pracovitých včeličiek preháňajú sa jej ratolesťami od kvietka k sladunkému kvietku a nôta radostnú pieseňku svoju, že nás až v sladký spánok učičikajú. O niekoľko dní zamlkne šumenie a hučanie v konároch mädonosnej lipy, jej kvet opadáva. A nové radosti očakávajú nás. Božia príroda pozbavená kvetu, ponúka nám svoje ovocie. Stráne lesov červenajú sa jahodami, zapáchajú lúbeznou korenistou vôňou, maliny, čučoriedky dozierajú; zo zelených vetví vykukávajú purpurové usmievavé líca čerešieň. Na poli je živo. Veselá zeleň osenia premenila sa v zlato a ťažko obremenенý klas kolímbá sa na slabom stebule. Prepelica vykrikuje svoje „pod spodok, pod spodok“ a oznamuje, že nastáva robota srpu, kose, vidlam a hrablami. Milostnou piesňou ozýva sa zelená stráňa, lúčina a zlatoklasné pole. Klasy padajú, zožaté šumnou spevavou slovenskou devou. V dedinóčkach slovenských slávia sa

každého večierka radostné hody. Všetko má plné ruky práce a všetko sa raduje. Hľadte na tú devu, jak jej radostou žiara oči, jak slavnostne si vykračuje pod ťažkou korunou, ktorú jej družky z ťažkých klasov upletenú, kvietim a stužkami okrášlenú na hlavu položily! Jak zručno viaže svieži mládenec slovenský snopy a snáša jich do hromádky! Všetko pracuje o závod. I tá myš zásobí sa na dobu nedostatku, jako by sa to bola od človeka naučila. Cvrček cvrká vo vysokom strnisku, zelený koníček veselo si poskakuje po tráve. Král nášho povetria, brat sokola, kaňúr, kolímbá sa v pyšnom pokoji nad polom klasnatým, zrazu zpusť sa jako strela z jasného vzduchu, seká pazúry svoje do polnej myšky, ktorá pri snopových hromádkach bezstarostne sa hrá. Zádumčivo zavzníeva večierkom hlas zvona z obdialečnej väže, i svoláva pracovitý ľud z pola domov k potrebnému odpočinku, aby zajtrá čerstvou silou pracovať mohol. Bože daj, aby náš bodrý ľud i na poli ducha tak usilovne pracoval v túto jar nášho národného života, — a dozijeme sa v lete nášho duševného blahobytu hojnej úrody, že z nej i núdnym bohatú almužnú podáme. Na zdar!

Rozmanitosti.

Zriedkavá pokojnosť mysle. Ľudia učení sú z najväčšej čiastky trpezliví, pracovití i veselí. Takými boli Galileo Galilei, Descartes, Newton, Laplace, Euler a iní. Ale jednu z naj-

ťažších zkúšok, na jaké môže byť vystavená trpezlivosť ľudská, musel prežiť príropozpytec Abauzit počas pobytu svojho v Geneve. V istom ohlade bola ona podobná nešťastiu,

ktoré potkalo Newtona, a ktoré tenže prežil s rovnou resignáciou. Medzi inším zaoberal sa Abauzit s veľkou pozornosťou a vytrvanlivosťou s barometrom a jeho premenami, i chcel z tých zjavov stanoviť určité pravidlá tarchy povetrovej. Cez dvadsaťsedem rokov robil čo deň zkušky i zapisoval pozorovania svoje na karetkách papieru. Jedného dňa prijal novú služku; ihneď vybrala sa s celou horlivosťou do robenia „poriadku.“ Medzi inými izbami podlahol jej riadeniu a upratávaniu Abauzitov prírodopisný kabinet. Keď učenc rano vstúpil do neho i nenašiel svoje poznámky, opýtal sa služky: „Čos' urobila s tými papierkami, ktoré ležaly pod barometrom?“ — „Tie byly tak dočiarané,“ odpovedala, „že som jich spálila i zamenila tými novými karetkami.“ Abauzit založil ruku na kríž, bojoval za chvíľu sám so sebou, a potom riekol pokojne: „Zničilas' mi ovocie dvadsaťsedemročnej práce. Na budúce nedotkni sa ničoho v tejto izbe.“

Knihovňa Victora Huga. Medzi najpamätnejšie knihovne celého sveta prináleží knihovňa Victora Huga, ktorú si behom mnoho rokov na ostrove Guernesey nasbieral. Staré, nepotrebné, natrhané knihy zo všetkých vekov po celych bednách privádzaly sa za celej Európy; samé veci, ktoré nikde už nevydávajú a za ktoré by nik nedal ani krajciara. Zastaralé memoiry, prekonané spisy vedecké, staré dejiny, knihy magické, samé veci, ktoré inde zahadzujú, kupoval básnik podľa váhy — a tie čítal. Mal vo svojej knihovni zvláštne oddelenie „nepotrebných kníh.“ A hovoril: „To sú tie najlepšie, lebo nikto jich nečíta a nikto jich viacej netlačí. Najväčšiu časť toho, čo viem, čerpal som zo svojich nepotrebných kníh, tak najme všetky data, ktoré som upotrebil k vyličeniu anglického života z osemnásteho storočia vo svojom románe „Muž, ktorý sa smeje.“

Oslava pamiatky Jozefa Jungmanna. Dňa 16. Júla bude tomu sto rokov, čo v nepatrnej chyžke českej obce Hudlovice narodilo sa dieťa, ktoré čo muž stalo sa slnkom československého národa. A dej tento osláviť ide celý národ od Tatier až po Šumavu slavným spôsobom. „Stý výroční deň,“ píšu

„Nár. Listy,“ „narodzenia Jungmannovho bude tohto roku dňom slavnostným po celom národe československom. Nielen v Čechách a na Morave, ale i vo Slezsku i na Slovensku, kdekoľvek žijú srdcia verné svojmu národu, slávena bude pamiatka velikána udličkého s vďačnosťou najvrúcnejšou, spôsobom čo najdostojnejším. Táto slavnosť zajiste dokazuje, že národ náš celkom dokonale rozumie oceniť puhú prácu duševnú, odlúčenú od všetkého hluku verejného, buď radostného lebo žalostného. V tejto dobe, keď odveční škodcovia naši plesajú radostnou istotou, že nás už majú pod sebou, že sa zpod nich už nedobudeme, že pod nimi zhyneme, nenie ani možno odpovedať jim inak, lež slavnosťou Jungmannovou, slavnosťou konanou na uctenie pamiatky onoho muža, čo za časov o mnoho trudnejších a smutnejších, lež sú naše terajšie puhým *duchom svojim* jal sa boriť dvestoletú hradbu zloby ľudskej, v ktorej už s istotou očakávano poslednie vydechnutie národa nášeho, najhrubším násilím otupeného a uhneteného; muža, ktorý zajiste sa skveje medzi najprednejšími, ktorí vykonali veľký *dejinný zázrak vzkriesenia českého!*“ Zlatá Praha vyslala výkonný výbor, ktorý riadiť má slavnosť túto v matičke Prahe. A výbor tento, pozostávajúci z pánov: Dr. Fr. Lad. Riegera čo predsedy, Joz. Huleša m.-predsedy, a Dr. Joz. Emlera jednatela, povoláva každého národovca na 12. a 13. Júla ku slavnosti, pri ktorej postavený bude na námestí u sv. p. Marie Snažnej pomník oslavencov a vsadená daska na dome, kde Jungmann žil. Slavnostnú reč držať bude Dr. Fr. L. Rieger. Temer každé mesto, každá obec, každý spolok český sláviť bude do 16. Júla pamiatku tohto veľkého genia. — A my Slováci nemáme sa „radovať s radujúcimi?!“ Bratia, Sestry našich Tatier, dokážme, jak ctiť si známe nášho Mládena, jak mnoho nám záleží na našom národnom živote, na cti, osvete, bratstve slovanskom! Zabláhol pieseňka slovenská, otvor sa chrám Thalie transkej, zašum povetrím mlunný pozdrav od Dunaja, Váhu, Nitry, Hrona a Šajavy k zlatonosnej Vltave — ku oslave muža-velikána Jozefa Jungmanna! Na zdar!!!

† *Leo Martin Čepka*. Vďačnosť, ktorou som tomuto vznešenému nebožtikovi zaviazaný, núti ma pretrhnúť iné práce a sdeliť et. čitateľstvu krátky životopis tohto, svojmu národu srdečne oddaného muža. Žil on síce medzi záдумčivými múrami kláštora hlavne Bohu a cirkvi, ale, nakoľko mohol mať vliv na osudy národa, účinkoval i slovom i skutkom. Vznešený tento muž narodil sa v Chropove, v nitranskej stolici, dňa 13. Nov. 1803 a s priložením mena Martin 14. Nov. pokrstený bol. Jeho otec bol mlynárom. Po odbavení dedinskej škole ostatnie mestské (normálne) školy, jako i 4 gymnasiálne triedy odbavil v Skalici, piatu triedu, jako i polročný beh šiestej triedy odbavil vo Vacove, kam vybral sa k vóli Maďarčine. Že vo Vacove strávil len prvý polročný beh, príčinou toho bol gymnasiálny profesor Révay, ktorý nerád vidíac Slovenského mladíka, položil ho do predošlej triedy. Náš vlohami ducha vynikajúci Martin ťažko to niesol, ponevác dosiaľ vždycky býval výtečníkom. Odišiel teda do Dindeša, kde jako 2. eminens dokončil druhý polročný beh šiestej triedy. Martin Čepka po odbavených gymnasiálnych triedach cheejúc vyplniť nábožnú vôľu otcovú, zaumienil si, zasvätiť svoj budúci život kňazskému stavu. Uchádzal sa o prijatie do Ostrihomskeho arcibiskupstva, ale nedosiahnuv ciela, chcel vstúpiť do františkánskeho rádu. Medzitým prijdúc do Prešporku, oblúbil si kapucinský rád, hlásil sa a prijatý bol do neho. K vyskúšaní povolania poslaný bol do noviciatu v Esseku, kde dňa 23. Nov. kláštorským rúchom odiaty, dostal meno Leo. V Esseku naučil sa chorvatsky. Odbavil potom filozofické štúdiá v Tatanskom a Moorskom, prvý a druhý theologický beh v Budínskom kláštore, kde dňa 19. Apríla 1828 složil kláštorský slub a na to dňa 27. Aug. tohože roku za kňaza vysvätený, preložený bol do Prešporka k dokončeniu tretieho a štvrtého theologického behu. Po dokonaných štúdiach r. 1830 poslaný bol do Viedne, aby sa pripravoval k filozofickému učbárstvu. Obznámil sa tu s Kopytárom, známym to slavistom a cisárskym bibliotekárom, slovom a poskytovaním mu primeraných kníh zašte-

pil do neho ducha všeslovanskej filologie. Táto idea sprevádzala ho potom behom celého života. Dlhो však nepožíval obcovanie s Kopytárom, lebo už r. 1831 poslaný bol za učbára filozofie do Mooru, v stolnohradskej župe. Ešte toho roku složil rigorosum zo štúdií, ktoré prednášal. Schopnosti jeho byly také, že keď to okolnosti rádu požadovaly, sverené mu bolo i theologické učbárstvo, najme k prednášaniam biblických štúdií a kresťanskej mravouky. Od r. 1831 temer celý svoj život strávil v učbárstve, tak že väčšina členov uhorsko-chorvatsko-rakúskej provincie vv. oo. kapucínov je ním učená. Popri učbárstve konal i kazateľský úrad, byv k tomu častokrát požiadaný od susedných farárov. Kapucinský rád i uznal zásluhy svojho horlivého a zaslúženého úda tým, že ho viackrát za tajomníka, 7krát za radeu (definitora) a predstaveného (guardiana) vyvolil. Predstaveným bol v Prešporke, vo Viedni, Pezinku a Tate. Pre svoju učenosť a nábožnosť požíval obľubu i v širších kruhoch, a menovite r. 1840 i v nasledujúcich bol zpovedníkom otcom nebožného Uhorského primáša, J. Kopáčiho, za čas jeho meškania na krajinskom sneme v Prešporke. Roku 1852 s tehdaším provincialom, Alfonsom Strebický, povolaný bol do Rímu ku generalovi rádu, kde dost trpkosti pohltal, nechcejúc privoliť, aby sa kázeň spôsobom, našim krajom neprimeraným, zostrila; ačkolvek s celou dušou na tom bol, aby v miernejších hraniciach previedlo sa obnovenéj rádovej kázne i v uhorsko-rakúskej provincii. Preca mnohí z bratov i s týmto miernejším jeho úmyslom neboli spokojní, lebo vidíac ostrý život Leva, obávali sa, že rádovú kázeň preca len zostrí. Preto keď nebožný Scitovský, jako apoštolský visitátor, predsedal voľbe provinciala, a na prvom mieste kandidoval Leva, zvolený bol na tretom mieste kandidovaný a podobne dobrou povestou vynikajúci v. o. Adrian Klinko. Najväčšou však prekážkou bola mu láska k Slovenskému národu, lebo medzi Nemecko-Maďarskými členami rádu slovenský národovec, jako bol Leo, bol mimoriadnou a nemilou osobnosťou. To je isto, že mal vždy zvláštny zretel na slovenských mladíkov,

považujú to za svedomitú budúcnosť, vychovať jich i pre cirkev i pre národ. Svoj národ zastat a brániť nikdy nezameškal, kdekolvek sa mu naskytila príležitosť, nehladiac na trpkosti, ktoré od nepriaznivcov národa trpeť musel. Starší bojovníci národa, a menovite mužovia školy Štúrovej sú svedkami jeho národolubstva. Keď r. 1848 stíhali L. Štúra, stíhali i jeho priateľa Leva, tak že tento potajomne z Prešporuku musel utiecť a ukryť sa v dolňorakúskom Scheibbskom kláštore. Jakýsi darebák, ktorému Leo, jako predstavený kláštora Prešporského nechcel požiť peniaze, obžaloval ho u vrchnosti jako „vlastizradného pansláva.“ V Scheibbsi bol r. 1849 a 1850 mojim theologickým učebárom, spolu i mojim vzbuditeľom k zasväteniu sa národu. Získal-li čo národ na mojej osobe, to pripísať sa dá zásluhám Levovým. On ma duševne zplodil národu. Ačkoľvek do Štúrovských a iných časopisov dopisoval, na poli literárnom vystúpil len s náboženskými českými samostatnými spisami. Tlačou vyšly jeho nasledujúce spisy: Modlitební knížka pro vojaky katolíckeho náboženství. Ve Vídni 1853; Věvec modliteb a poučení. Ve Vídni, 1854. Okrem toho preložil zákony 1848 do Slovenčiny a v troch Slovanských rečiach spísal spôsob zaopatrovania nemocných. Pred smrťou dvoma rokami zloziac učebársky úrad, zaoberal sa s prepisovaním svojích kázni, ktoré pod tlač vychystať chcel. Sbíerka jeho kázni mne je odovzdaná, dokiaľ sa nenajde nakladateľ na jích vydanie. Najmilším jeho zamestknáním bolo porovnávanie rozličných slovanských nárečí, ktoré, jako i mnohé dopisovanie so mnou v posledních rokoch spriatelilo ho s našou Slovenčinou. Jakolvek chudobný bol, preca vynakladal i ten posledný gros na slovenskú spisbu a jej podporu. Bol členom dedictva sv. Jána Nepomuckého a dedictva sv. Cyrilla a Methoda, patrónom gymnasia v Kláštore pod Zníovom a riadnym členom „Maticy Slovenskej,“ ktorej biblioteku a numismatiku svojimi príspevkami nemálo rozmnožil; okrem toho — dľa svojích síl — kupoval Slovanské knihy a predplácal na časopisy, lebo — tak mi raz písal — lahšie by mi tuším bolo byť bez chleba, nežli

bez časopisu. Konečne po bohumilom a nábožnom živote, po prestatých mnohých smrteľných bolesťach, dňa 13. Apr. 1873 usnul v Pánu, a 15. Apr. veľkým zástupom sprevedená jeho mrtvola na Tata-Tótvárošskom cintoríne uložená je do matky zeme. Aby miesto jeho odpočinku nezostalo bez odznaku, vysokodost. p. Ján Krst. Juriga, ostrihomský kanonik a vrúcný priateľ nebohého, obetoval 50 zl. na jeho náhrobný pomník. Tak hľa, jedon skromný mních, Leo Martin Čepka, zasvätený cirkvi a národu, bez všetkej marnej okázalosti účinkoval jako kňaz, vedomec a národovec; hodný preto, aby ho národ zadržal vo vďačnej pamäti. Requiescat in pace!

Fr. Sasinek.

† Samuel Godra. Dňa 4. Mája odobral sa po dlhom slabnutí z tohoto života Samuel Godra, slova Božie kazateľ v Sred. Plachtinacach, v 65 roku veku svojho. Nebožtík žil v tichej odtiahnutosti od hluku sveta dumám svojim. Na tele slabý, bol duchom neohrozeným kriesiteľom národného upovedomenia. Už v časiach Tablicovských a Palkovičovských vystúpil čo básnik na pole verejnosti. Po vybavených studiach gymnasiálnych v B. Štiavnici, studoval v Požoni bohoslovie a tak po ďalšom premieňaní dostál sa do Sr. Plachtiniec vo V. Honte, kde dlhé roky čo ev. farár blahonosne úradoval. R. 1829 vydal v Požoni vo troch spevoch „Muzy dcéra,“ r. 1830 v Skalici „Původní mravní báchky“ a „Zlatovič, příběh z nynějších časů;“ v „Muzejniku“ vysly r. 1829 „Sedmery znělky“ a „Oči.“ Roku 1865 vydal v B. Ďarmotach svoje básne pod menom „Petrenčok z jarních prvých a jesenních posledních niektorých svojích kvietočkov.“ Dielko toto (v VIII., 134 str.) má dve časti, českú a slovenskú. Časť prvá obsahuje tieto básne: „Slávie ze sna se probuzující (r. 1829), „Oči“ (1829), „Karolína a víno“ (1828), „Má děva“ (1828), „Jitro“ (1828), „Melaucholik,“ „Básnikova beznadějná láska,“ „Václav a Ida“ (ballada), „Katka, Srbka hraničiarke“ (ballada, z r. 1842), „Šulekova poslední noc“ (z r. 1858). Časť druhá má tento obsah: „Sláva a Slováci“ (Svätenie jara), „Naši Slováci,“ „Odvod Rekrutov,“ „Žarty“ (epigrammy), „Žarty a pravda,“ „Oslobodenie Slovákov z panštiny

r. 1848, „Rozpomienky na Jána Kollára,“ a „Dobroslava, Rusnička.“ Nebožtík čo rovesník nášho spisovat. veterána D. Licharda bral účasť pri každom národnom podniku, i bol zakladajúcim údom „Matice Slovenskej,“ a jako sa dozvedáme, poručil Revúckemu gymnasiu 1000 zl. Pokoj prachu jeho!

Rozhovor v samohláskach. V jednom Škótskom sklepe, kde súkno predávajú, rozpriadol sa medzi kupovateľom a predavačom nasledujúci rozhovor: „Vlna?“ „Áno, vlna.“ „Všetko vlna?“ „Áno, všetko vlna.“ „Všetko jedna vlna?“ „Áno, všetko jedna vlna.“ — Teda po Anglicky: „wool?“ „Yes, wool.“ „All wool?“ „Yes, all wool.“ „All one wool?“ „Oh yes, all one wool.“ — Toto znie v Škótskom nárečí nasledovne: „oo?“ „i, oo“, „au oo“, „i, au oo“, „au ae oo“, „au ae oo.“ — Pravda, žeby toto musel človek z úst Angličana počuť, aby pocítil komičnosť tohto dialogu.

Zkamenenie mrtvol. Chýrečný učenc, Italský Legato, zomrený r. 1839, vynášiel spôsob zkameňovania mrtvol. S jeho smrťou ale ťašiel aj jeho vynálezok, lebo pred smrťou spálil sem vzťahujúci sa rukopis. Teraz oznamuje sa, že jeden profesor Paduánskej university, menom Cori, vynášiel tajomstvo legatovo, lebo podarilo sa mu petrifikovať mrtvolu Mazziniho.

Diablom posadlí. V obci Modrzym tvrdila jedna stará žena, že má v sebe diabla. K vôli tomu žiadala nevesta svoje susedy k spoločným modlitbám, aby posadlá zbavená bola nemilého hosta. Medzi modlitbami vrhla sa nevesta na starenu, a tak ju hrdúsila, že táto na zem padla. Potom oznámila shromaždeným, že diabol opustil už starenu. V tom ale náhle volá dcéra, že diabol do nej vošiel. Zase nasledujú modlitby a spevy a matka sprostuje dcéru diabla zase uskrtením. Na druhý deň oznámil zase muž, že najskôr zase v ňom uhostil sa diabol. Žena začne ho hrdúsiť. Muž prosí o slutovanie, volá o pomoc. Všetko na darmo. Keď ale diabol nechcel tak ľahko z neho vŕnsť, začali ho shromaždení biť, a žena rozrezala mu ústa až po uši, aby vraj mal diabol volnejšiu cestu. Nescastník už krvácal; v tom ale prišiel predstavený obce a oslobodil ho. Škrtiteľku očakáva zaslúžený trest. — Tak stalo sa to v Nemeckej obci Modrzym; pravda, že Nemecké časopisy mlčia o tomto „krásnom“ skutku „vzdelanosti“ Nemeckého ľudu.

Bohatý žobrák. Nedávno onemocnel na ceste pri Linci jeden starý žobrák následkom zlého obleku a hladu. Našli ho v strašnom stave a odovzdali lekárskej opatere. K podiveniu všetkých ale našli u neho jeho vlastnú sporiteľničnú knižku na 5000 zl.

Listáreň redakcie a administrácie.

P. S. H. v P. Po staršom do mlyna. Každá práca čakať musí, kým príjde rad na ňu. Tak je to i so „Sirotnami.“ Na zdar ďalším prácam v obore tomto! — P. J. Š. v S. Novela Vaša musela sa opraviť; i myslíme, že nebudete banovať. Pište! — P. F. K. v P. „Hajdúkova nevesta“ dobre sa číta; len ďalej na tejto ceste, i pošlite nám zase čo skôr podobnú podarenú povest. Práva redaktorského i Vami nám daného použijeme. Takých kozákov, jako ste Vy, my potrebujeme. Na zdar! — P. J. E. F. v L. Žiadaný II. a III. ročník „Orla“ posielame Vám za udanú

cenu. — Ct. Čít. S. v P. B. Žiadané číslo Vám už druhýraz posielame. — P. R. v M. Prvé číslo časopisov našich vyšlo vo Februári a pre mnohé, najmä administratívne ťažkosti, nebolo nám možno ubehnutý mesiac posiaľ dohoniť; no stane sa to v budúcom mesiaci. Ostatne tá „revnivost“ svedčí, že sa časopisy naše ľubia; bodajby len i zo strany ct. obecnstva taká revnivost ohľadom pred- a doplatkov v najbližšom čase sa ukázala: my by sme veru tiež ešte boli revnivejšími.

Predpláca sa u redakcie a administrácie v Prievidzi (Privigy):

Celoročne na „Orla“ a „Slovesnosť“ 4 zl., polročne 2 zl. r. č. — Študujúca a remeselnícka mládež, i chudobní učítelia obdržia oba časopisy za 2 zl. „Orla“ a „Slovesnosť“ možno i osobytne obdržať a vtedy stojí „Orla“ 3 zl., „Slovesnosť“ 1 zl. — Oba časopisy vychádzajú ročne vo 12. sošitoch, 4—5 hárkov silných, každého mesiaca na štvorke. — Roč. II. a III. „Orla“ možno dostať po 3 zl., mládež po 2 zl.

Majiteľ a vydávateľ Andrej Truchlý-Sytniansky. — Knihtlač.-účasť. spolok v T. Sv. Martine.